

Kommunenes rolle i utvikling av naturbasert reiseliv

Local role in the development of nature-based tourism

RENÉ MUNYAMPUNDU

UNIVERSITETET FOR MILJØ- OG BIOVITENSKAP
INSTITUTT FOR NATURFORVALTNING
MASTEROPPGAVE 30 STP. 2012

Kommunenenes rolle i utvikling av naturbasert reiseliv

Local role in the development of nature-based tourism

René Munyampundu

Universitetet for miljø- og biovitenskap

Institutt for naturforvaltning

Masteroppgave 30 stp. 2012

Forord

Denne oppgaven markerer avslutningen av 2 år studier ved master i utmarksbasert næringsutvikling ved institutt for naturforvaltning (INA). Dette har vært et krevende men samtidig spennende studie, og jeg har i løpet av dette tilegnet meg mye kunnskap som jeg gleder meg til å bruke videre i livet.

Jeg bruker denne anledningen til å takke alle som har vært med og hjulpet meg på denne lange reisen.

Først og fremst ønsker jeg å takke veileder min Ola Hofstad for den veiledning jeg fikk mens arbeidet med oppgaven pågikk. Takk for din støtte og tålmodighet som du har vist meg hele veien.

Jeg vil også takke Christian Hægstad for den hjelpen jeg fikk vedrørende retting av språk, gjennomlesning og redigering av oppgaven.

Jeg må heller ikke glemme de 42 kommunale ansatte rundt om i Norge som tok seg tid til å svare på mitt spørreskjema, og som bidro til at oppgaven ble en realitet.

Til slutt takker jeg venner og familie som har vært med meg hele veien. Deres inspirasjon, hjelp og støtte har hatt en stor betydning for mitt arbeid med masteroppgaven. Uten dere ville veien blitt lang og vanskelig.

René Munyampundu

1. Sammendrag

Tema for denne oppgaven er kommunenes rolle i utviklingen av naturbasert reiseliv. Reiselivsnæringer står for 3,3 % av BNP i Norge i følge statistisk sentralbyrå (SSB). Hensikten med oppgaven er å finne ut hvorfor noen kommuner klarer å ha en velfungerende reiselivsnæring der hvor andre kommuner ikke får dette til. Undersøkelsen vil belyse om kommunenes rolle kan være årsak til denne ulikheten.

Undersøkelsen baserer seg på den kommunale organisasjonen, med andre ord betyr dette det kommunale administrasjonsorgan og særlig den delen som har næringsutvikling som sitt arbeidsområde. Kommunene spiller en viktig rolle i utvikling av næring, i vår tilfellet naturbaserte reiselivs næring, og det er derfor jeg valgte dette som fokus i undersøkelsen.

For å undersøke dette nærmere valgt jeg å bruke en kvantitativ undersøkelse utført ved hjelp av spørreskjema som ble sendt til relevante ansatte i kommuner rundt omkring i landet. Totalt sendte jeg undersøkelsen til 137 kommuner. Gjennomføring av undersøkelsen ble utført ved hjelp av QuestBack programmet, hvor jeg laget spørreskjema, sendte dette og analyserte resultatene til slutt.

I denne studien deler jeg opp kommuner innen det jeg har kalt for reiselivskommuner og fraflyttingskommuner. Hensikten med delingen er å finne ut mer om disse kommunene ved å sette opp hypoteser som gjør det mulig å skille eller finne ut hva som er annerledes fra en kommune til en annen. Disse hypotesene tar opp spørsmål rettet mot kapital i kommunen, naturbaserte reiselivsbedrifter, infrastruktur, naturgitte attraksjoner og fellesgoder i kommunen.

Bakgrunn for undersøkelsen er dagens situasjon og den økte interessen innen naturbasert reiseliv. I tillegg viser jeg til den norske regionale politikken hvor man prøver å begrense fraflytting fra distriktskommuner til bykommuner ved å skape nye arbeidsplasser. Den naturbaserte reiselivsnæringen er en av næringene som den sittende regjering har pekt ut som en potensiell løsning på dette problemet.

Resultatene fra undersøkelsen viser blandede resultater. Noen hypoteser som skulle belyse hvordan fraflyttingskommuner skiller seg ut ifra reiselivskommuner klarte jeg ikke å finne svar på. Årsaken til dette kan være det lave tallet på respondenter og mangel på data, men jeg har forsøkt å tolke de resultatene jeg fikk på beste mulig måte. Når det gjelder økonomi klarte jeg ikke å finne forskjeller mellom reiselivskommuner og fraflyttingskommuner. I forhold til preferanser rettet mot etablering og lokalisering av bedrifter, velger disse bedriftene gjerne reiselivskommuner snarere enn fraflyttingskommuner. Jeg fant heller ikke et klart skille mellom disse kommunene når jeg undersøkte infrastrukturen.

De kommunene som har godt etablerte fellesgoder viser seg gjerne å være reiselivskommuner. Det er et stort antall av respondentene fra reiselivskommunene som sa at de hadde disse i nærheten. Når det gjelder naturgitte attraksjoner klarte jeg ikke å finne forskjeller mellom reiselivskommunene og fraflyttingskommunene. Disse resultatene kan ha også ha blitt påvirket av et lavt antall av respondenter og manglende data.

Figurliste

Figur 1: Ulike hypoteser

Figur 2: Det helhetlige reiselivsprodukt. kilde, Kamfford 2001

Figur 3: Norsk regional politikk

Figur4: Resultater fra undersøkelse(QuestBack)

Figur5:Næringsutvikling budsjettet i kommunen innen naturbasert reiseliv

Figur 6:Oppstart kapital naturbasert reiseliv næring

Figur 7: Oppstart kapital fra kommunen

Figur 8: Kommuner fremmer utvikling av naturbasert reiseliv

Figur 9:Reiselivs bedrifter

Figur 10:Gjennomsnittlig ansatte per bedrift

Figur 11:Omsetningen naturbasert reiseliv bedrifter

Figur12:Beliggenhet av kommunen

Figur 13: Flyplass

Figur 14: Jernbanelinje

Figur 15: Havn

Figur 16: Europavei

Figur 17:Infrastruktur i kommunen

Figur 18:Om infrastruktur i kommunen er tilstrekkelig rustet for reiselivsnæring

Figur 19: Naturgitt attraksjoner

Figur20: Fellesgoder i kommunen

Figur 21:Fellesgoder i kommunen bidrar til økt naturbasert reiseliv

Figur 22:Innbyggere tall i kommunen

Figur 23: Årsverk i naturbasert reiseliv

Innhold

1. Sammendrag

2. Innledning

2.1 Hypoteser

3. Utmarksbasert næring

3.1 Norske bygdesamfunn i endring

4. Ulikheter og forskjeller blant kommuner (regioner) i Norge.

4.1. Kommuner med innslag av reiselivsutvikling

4.1. Andre kommuner (fraflytting kommuner)

5. Metode

5.1 Undersøkelses design

5.1.1 Hvem skal undersøkes? Enheter og populasjon

5.1.2 Hva skal vi undersøke? Variabler og verdier

5.2 Målenivå

5.3 Data innsamling ved hjelp av spørreskjema

5.3.1 Oppbygging av spørreskjema

5.4 QuestBack

5.5 Datagrunnlaget

6. Resultater

7. Drøfting

7.1 Kommuner med gode økonomi hjelper grundere mer enn kommuner med dårlig økonomi.

7.2 Bedrifter med høy kapital(EK) velger å lokalisere seg i vekstkommuner snarere enn i fraflyttingskommuner.

7.3 Kommuner med dynamisk reiselivsnæring har en bedre utbygd infrastruktur enn kommuner uten slik næringsutvikling.

7.4 Kommuner med spesielle naturgitte attraksjoner har lettere for å tiltrekke seg reiselivsbedrifter enn kommuner uten slike attraksjoner.

7.4 Om kommuner som har gode etablerte felles goder har store tetthet av reiselivsbedrifter enn kommuner med færre slike goder.

8. Konklusjon

8.1 Reliabilitet og validitet

8.2 Behov for videre forskning

9. Litteratur

10. Vedlegg

2. Innledning

Reiselivsnæringen står for 3,3 % av BNP i Norge og dette inkluderer i følge SSB stort sett utmarksbasert næring. I den siste tiden har miljøbevisstheten blant forbrukere økt kraftig. Flere og flere ønsker å feriere miljøvennlig og økningen av nordmenn som vil ta ferie i Norge øker (SSB).

Ved inngangen til 1900-tallet fikk Norge besøk av rundt 20000 turister årlig, mens det samlede antall ankomster fra utlandet til Norge var 3,9 millioner i 2006. Reiseliv er en av verdens raskest voksende næringer, og Norge har de beste forutsetninger for å ta sin del av den internasjonale veksten (nærings og handelsdepartementet al.).

Oppgaven vil ta for seg kommunenes rolle i utmarksbasert næring (spesielt naturbasert reiselivs næring) og utviklingen av denne type næring. Hva er kommunenes rolle og kompetanse overfor den eksisterende næringen og ovenfor utvikling av ny virksomhet? Hvordan er dens forhold til gründervirksomhet? Hvordan kan de legge forholdene til rette? Er kommunen en flaskehals, en støttespiller eller en motspiller? Hva kjennetegner kommuner der næringsutvikling blomstrer i forhold til kommuner der det er stillstand og tilbakegang?

I oppgaven undersøker jeg kommunens sin rolle i retning av naturbaserte reiseliv, fordi kommunen er en av reiselivets aktører. Kamfjord 2001 kaller offentlig aktører for sektorkonglomeratet som er representert ved reiselivets organisasjoner på kommunalt nivå, fylkesnivå eller statlig nivå.

Førstnevnte, nærmere bestemt reiselivets organisasjoner på det kommunale plan blir undersøkelsesområdet for oppgaven.

Kommunene er direkte involvert i reiseliv gjennom forskjellige oppgaver som:

- *Plan og reguleringsaker (hva områder skal kunne benyttes til).*
- *Infrastruktur (kommunale veier, tomteområder, vann, avløp).*
- *En rekke felles goder (parker, badeplasser og andre rekreasjonsområder).*
- *Offentlig tjenester (skole, helse, kultur).*
- *Direkte engasjement i konkrete prosjekter og bedrifter (en kommune kan for eksempel delta i etablering av selskap for å fremme en bestemt type næringsutvikling (Kamfjord 2001:59)).*

Jeg har valgt å dele kommunene i to grupper. *Første gruppe* kaller jeg for reiselivskommuner. Denne gruppen karakteriseres av at det er en god utvikling og at reiselivsnæringa er synlig, videre at kommunen og lokalbefolkningen lever godt av å ha reiselivsbedrifter og andre næringer i området.

Andre del fokuserer på kommuner hvor utviklingen går motsatt vei og mangel på arbeidsplasser fører til økt fraflytting fra disse kommunene. For å motvirke denne trenden forsøker man gjennom norsk regionalpolitikk å skape nye arbeidsplasser i distriktene.

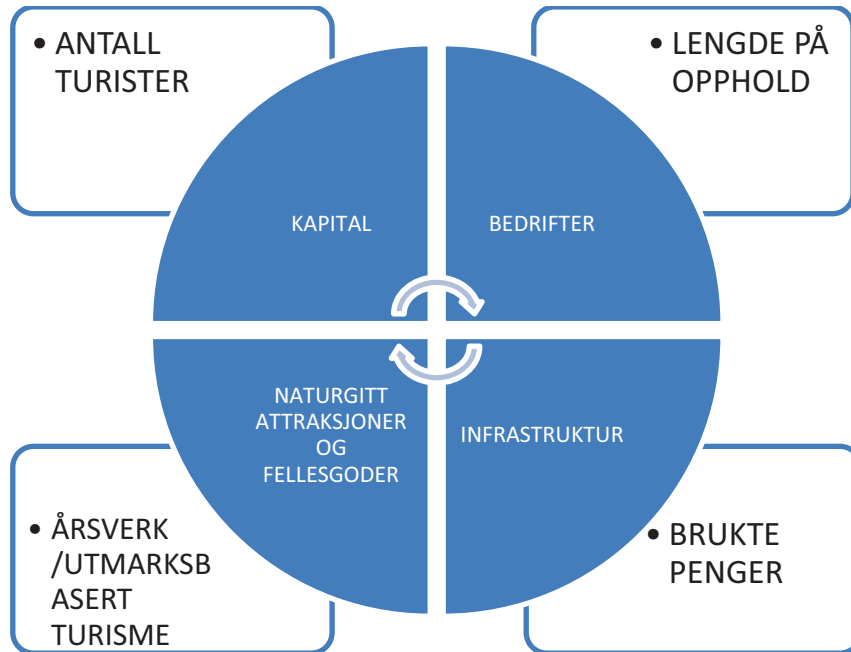
Undersøkelsen vil foregå ved bruk av spørreskjema som blir sendt til ulike kommuner i landet på e-post (questback). Spørreskjemaet inneholder spørsmål som klargjør måten kommunen jobber på, ressurser i kommunen og andre spørsmål som kan forklare ulik utvikling blant kommunene.

2.1 HYPOTESER

Behovet for å gjøre verneområdene til en ressurs for lokal verdiskapning har lenge vært et sterkt ønske fra grunneiere og lokalsamfunn (Norges skogeierforbund, 2007). Det er i dag en politisk målsetning å øke bruken av verneområdene til turisme, for å gi grunnlag for økt sysselsetting og lokal verdiskapning i distriktene, samtidig som natur- og kulturverdiene blir tatt vare på. Lokal verdiskapning kan forstås som både økonomisk, sosial, kulturell og kunnskapsmessig verdiskapning i lokalsamfunnet tilknyttet området (Hagen, 2007).

Verdiskapning er et begrep vi kan se at kobles til strategier for å skape en god utvikling og tro på fremtiden innenfor en rekke felt. For næringer som jordbruk og skogbruk, som produserer «håndfaste» verdier som mat og fiber, er slik begrepsbruk kanskje ikke så oppsiktsvekkende. Verdiskapning knyttes videre til produksjon av opplevelser, i hovedsak reiselivsrelatert, i utmark og i vernede områder (Daugstad og Vennesland, 2008).

Under tar jeg utgangspunkt i ulike midler som trengs eller kan være en begrensning for hva kommuner kan oppnå når det gjelder utvikling av utmarksnæring. I denne oppgaven setter jeg opp følgende hypoteser:

Figur1: Ulike hypoteser

X₁ Kapital

X₂ Bedrifter

X₃ Infrastruktur

X₄ Naturgitt attraksjoner

X₅ Fellesgoder

Y₁ Antall turister i kommunen

Y₂ Lengde på opphold

Y₃ Brukte penger

Y₄ Årsverk i utmarksbasert
turisme

Hvor Y står for dependent variabler og X independent variabler. Sistnevnte variabler forklarer hvorfor ting skjer og variabler Y sier noe om følger eller virkning (Lewis-Beck, 1995).

Et eksempel i denne oppgaven er om antall turister i kommunen avhenger av hvor mange bedrifter som finnes i kommunen.

Sammenhenge mellom kommunal økonomi og finansiering av nye virksomheter

Den norske bygdesamfunn er i endring, dermed krever myndigheter og lokal befolkning nyskaping.

Entreprenørskap, innovasjon og nyskaping er sentrale begreper i alt utviklingsarbeid. Innenfor politikk, planlegging og næringsliv påpekes stadig behovet for nyskaping. Offentlige måldokumenter understreker nødvendigheten av å føre en politikk som stimulerer til innovasjon og skaper optimisme og entreprenørholdninger i lokalsamfunnet (St.pp.nr25 (2008-2009)).

For en nystartet bedrift vil det være behov for å etablere driften. Bedriften trenger et sted å være, den må kanskje investere i byggearbeidere, maskiner, inventar og mye annet.

Mange kommuner har lokale næringsselskap og eller forskningsparker som gründere kan søke oppstartmidler hos. Disse kan være gode hjelpere også i forhold til det brede kontaktnettverket de som regel har lokalt (BEDIN).

Mine spørsmål angående kapital vil fokusere på om kommuner med lokale næringsselskap eller forskningsparker i større grad hjelper gründere enn kommuner som mangler dette.

X₁ Kapital: Kommuner med gode økonomi hjelper gründere bedre enn kommuner med dårlig økonomi.

Valg mellom å lokalisere seg i vekst eller fraflyttingskommuner

Med tanke på tilgang på arbeidskraft og markedet velger store bedrifter å lokalisere seg nærmere kunder og folk flest (nærmere byer). Dette reduserer transportkostnader og vanskeligheter med å finne kvalifisert arbeidskraft. På den andre siden ser vi at kostnadsnivået er høyest i byene og at det dermed er enklere for de store bedriftene å etablere seg der enn små bedrifter.

Flere faktorer kan påvirke bedriftenes valg av beliggenhet, blant annet transport kostnader, innsatsfaktor, prisnivå (land, arbeidskraft og råstoff), produksjon og substitutt muligheter, markedsstruktur, konkurranse og informasjon.

I følge Weber og Moses lokaliseringsteorimodell forstår vi at bedrifter velger å

lokalisere seg enten i mellomliggende området eller i området nærmere markedet, men dette avhenger av transportkostnader og produksjonsforhold (McCann 2001).

Forholdene som er nevnt over kan imidlertid ikke alene være en forklaring på hvorfor bedrifter velger å lokalisere seg i et bestemt område uten at informasjon for hver enkelte bedrift er tatt i betraktning.

Industrial Clustering som man kaller gjerne *Klynger* på norsk er et fenomen som kan forklare hvorfor bedrifter velger å lokalisere seg i et bestemt område hvor andre bedrifter som selger samme produkter befinner seg. Dette kan gi ulike konsekvenser for den enkelte bedrift.

For det første vil klynger skape et behov for store områder og dette vil øke prisen på tomter, noe som vil føre til reduserte inntekter for bedrifter i området. På den andre siden vil tomteprisene øke priser på ulike varer i området, noe som vil gjøre det dyrt å bo der. Som følge av økte priser i området vil bedrifter sette opp lønnen til de ansatte. Dette reduserer igjen bedriftens inntekter. Reduserte inntekter vil resultere i at noen bedrifter går ut av markedet og andre flytter ut.

På en annen side kan klynger bety attraktive områder der enkelte bedrifter ser muligheter. Det vil si at siden dette skaper høye priser i området kan det på annen side bety økte inntekter for bedriftene også.

Mulige årsaker til dette er informasjonsutveksling, lokale innsatsfaktorer og lokal spesialisert arbeidskraft. Disse faktorer blir enklere og billig for den bedriften som etablerer seg i klynger (McCann 2001).

Spørsmålene mine vil i dette tilfellet fokusere på hvorfor bedrifter velger å etablere seg i de ulike kommunene og hvilke årsaker som ligger bak valg av beliggenhet.

, være seg økonomisk vinning, bostedet, arbeidskraft osv. I tillegg blir det interessant å undersøke om klyngesituasjonen spiller en rolle i kommuner når bedrifter skal velge sitt etableringsområde.

X₂ Bedrifter: Bedrifter med høy kapital (EK) velger å lokalisere seg i vekstkommuner snarere enn i fraflyttingskommuner.

Sammenheng mellom infrastruktur og økonomisk velstand

En region som har god utviklet transport og kommunikasjonsnettverk også har en høy grad av økonomisk velstand.

På 1990-tallet ble virkemidlene rettet mot kompetanse utvikling, nettverksskaping og lønnsomhet. Mot slutten av 1980-tallet skjedde det en dreining i virkemiddelbruken. Fra bedriftsrettede tiltak til fellestiltak som infrastruktur og markedsføring. I samme periode skjedde det en opptrapping av tilskudd til fellestiltak og infrastruktur. Landbruksdepartementet begynte i samme periode å gi tilskudd til bygdetursimeprosjekter og til kompetanseutvikling for turisme og utmarksnæring (Jakobsen og Espelien, 2010).

På 1970-tallet var Norges markedsandeler i det internasjonale turistmarkedet fallende, men fra 2000 til 2007 har den øket (ibid), noe som kan forklares med blant annet satsing på infrastruktur selv om dette ikke er det eneste eller beste forklaring på økningen.

Argumentasjon er at det er en direkte kobling mellom en utviklet infrastruktur og økonomisk velstand. Uten tvil er det en direkte kobling mellom økonomisk velstand og et godt utviklet system for transport og kommunikasjon.

X₃ Infrastruktur og økonomisk velstand: kommuner med en dynamisk reiselivsnæring har bedre utbygd infrastruktur enn kommuner uten slik næringsutvikling.

Sammenheng mellom naturgitte attraksjoner og økonomisk vekst.

En turistattraksjon er en fysisk eller kulturell funksjon i et bestemt sted som individuell og reisende og turister oppfatter som kan dekke ett eller flere av deres spesifikke fritids relaterte behov (Kampfjord 2001). Slike funksjoner kan være ute i naturen, som for eksempel klima, kultur, vegetasjon, eller landskap, eller det kan være spesifikt for en plassering. For eksempel kan dette være en teaterforestilling, et museum eller en foss. Jeg vil fokusere på elementer som finnes ut i naturen, som fjell, foss, fjord, kyst, elver, skoger (nasjonalparker) og ulike andre ting som kan være grunnlaget for turismen i et bestemt område.

I denne oppgaven vil jeg prøve å finne ut om kommuner med naturgitte attraksjoner har

raskere økonomisk vekst enn kommuner uten slike attraksjoner.

X₄ Naturgitte attraksjoner: kommuner med spesielle naturgitte attraksjoner har lettere for å tiltrekke seg reiselivsbedrifter enn kommuner uten slike attraksjoner.

Sammenheng mellom offentlige goder og økonomisk vekst i kommuner

I økonomi er offentlig goder (fellesgoder) goder som er nonrival og ikke – excludable. Non-rivaliseringen betyr at forbruket av godet av en enkelt person ikke reduserer tilgjengeligheten av forbruk av andre. Ikke – excludability betyr at ingen kan være effektivt ekskludert fra å bruke dette godet. I den virkelige verden kan det kan være noe slikt som en absolutt ikke-rivaler og ikke-excludable, men økonomer tror at enkelte varer omtrentlige konseptet nøye nok for at analysen skal være økonomisk nyttig (Harvey S. R.:s75).

Public good: a good that is not rival in consumption. The fact that one person benefits from this good does not prevent another person from doing the same simultaneously (Harvey S. R.:s536).

Harvey definer fellesgode som et gode der bruk eller konsum av det gode av en person hindrer ikke at andre kan bruke dette gode samtidig, og at nytten vil forbli den samme for begge (alle).

Et eksempel på felles goder i Norge er Vigelandsparken i Oslo, Lofotens natur og prekestolen i Rogaland. Det som er felles for disse attraksjoner er at de faller under kategorien utmark. Jeg vil undersøke nærmere om kommuner med slike attraksjoner (fellesgoder) gjør det bedre økonomisk enn kommuner uten.

X₅ Fellesgoder: Kommuner som har gode etablerte felles goder har større tetthet av reiselivsbedrifter enn kommuner med færre slike goder.

For å kontrollere hypotesene over skal jeg bruke følgende kontroll spørsmål: Antall turister, lengde på opphold, brukte penger og årsverk i utmarksnæring.

Y₁ Antall turister i kommunen

Hvor mange turister som besøker de utvalgte kommunene i undersøkelsen vil være en indikasjon på hvordan utmarksnæring genererer penger i områder, med andre ord hvordan antallet turister i kommuner påvirker utvikling av utmarksbasert næring i disse

kommunene.

Y₂ Lengde på opphold

Hvor lenge ble turistene i det området de besøkte. Gjennomsnittlige dager turister ble i kommuner kan være med på å forklare hypotesene over.

Y₃ Brukte penger

Penger disse turister legger igjen kan være med på å si hvor stor andel av inntektene som kommuner får fra utmarksnæring. Med andre ord hvor stort andel av kommunalt budsjett som kommer fra utmarksnæringsinntekter.

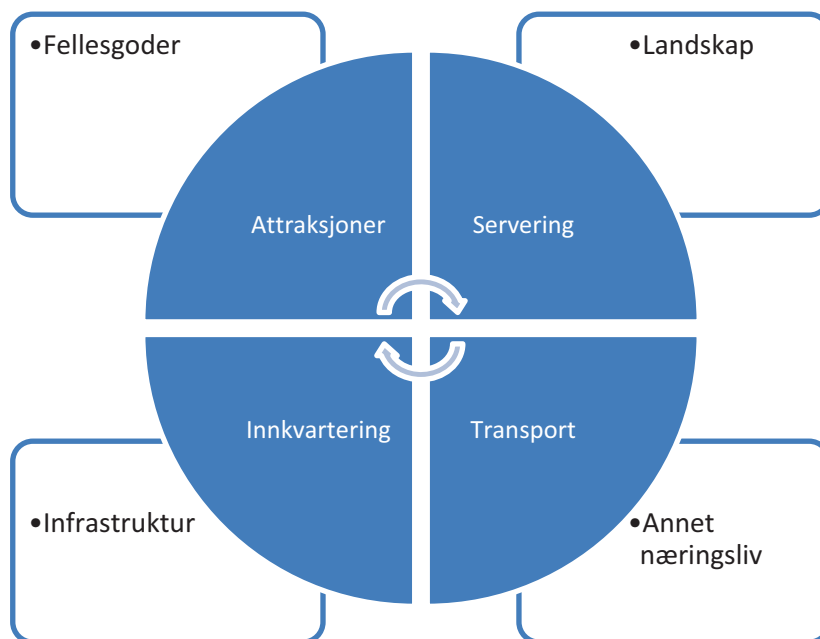
Y₄ Årsverk i utmarksnæring

Det er klart at antall arbeidsplasser henger sammen med økonomien i kommunen. Gjennom skatter og avgifter tjener kommuner en del fra de som jobber i utmarksnæring.

Sysselsetting og arbeidsplasser innenfor det geografiske området i kommunen

3. Naturbasert reiseliv

Norsk reiselivsnæring er en av fem norske næringer som sittende regjering har påpekt at Norge har de beste forutsetningene for å lykkes med i fremtiden. Disse norske reiselivsnæringene tilbyr helhetlige produkter. Helhetlige produkter blir definerte som reiselivets primærprodukter som er innkvartering, servering, transport og attraksjoner (Kamfjord, 2001) sammen med de fire forhold som beskriver områdets forutsetninger for reiseliv, respektivt felles goder, landskap, infrastruktur og annet næringsliv.

Figur 2: Det helhetlige reiselivsprodukt .kilde, Kamfford 2001

Utmarksbasert næring representerer en stor del av reiselivsnæringen i dag. Det moderne samfunnet karakteriseres ved stor byer der folk fleste bor og jobber i industri, kontra det gamle samfunn hvor folk fleste bodde i bygda og drev med jordbruk. Ulike regioner i Norge (kommuner) blir påvirket på ulike måter. Noen kommuner merker stor nedgang i folketallet mens andre klarer seg fint. Dette henger sammen med arbeidsplasser, og næringsutvikling.

Naturbasert turisme representerer i dag en betydelig økonomisk aktivitet (Jakobsen og Espelien, 2010), og i det siste to tiårene har denne turismeformen vokst raskere (10-30 prosent årlig) enn turisme generelt. I følge kilder kan så mange som 60 prosent av dagens internasjonale turister betraktes som naturbaserte turister (Mehmetoglu, 2007:17). Det offentlige og næringslivet så verdi i naturen og ville bruke dette til å begrense fraflytting og skape nye arbeidsplasser i bygda gjennom støtteordninger, lover og regler som gjør det mulig for folk fleste å sette i gang eget næring.

Natur og kultur er hovedtema i naturbaserte reiseliv. Natur og kultur baserte goder er kjernen i reiselivsprodukter. Nærmest alle norske eksportnæringer har blitt utviklet i Norge fordi vi har hatt rik tilgang på naturressurser. Fossefall, fisk og olje- og

gassforekomster har vært de viktigste. Betraktet på denne måten er det ikke noe spesielt med reiseliv. Det er tilgangen på uberørt natur, fossefall, dype fjorder, snødekte fjell, fugleliv, lakseelver, midnattssol, stavkirker og fruktblomstring som er næringens (eksogent gitte) ressurser (Jakobsen og Espelien, 2010).

Ved å ta i bruk gamle gårder og drive det på en mer alternativ måte enn tradisjonell, der man drev med gårdsbruk, har dagens eiere begynt å fokusere på andre ting enn bare jordbruksproduksjon. Dette innebærer aktiviteter som overnatting, matservering, lafting, konferanser, ride og flere aktiviteter som jeg ikke nevner her.

Oppgaven fokuserer på turisme i naturen, som for eksempel trekking, vandring på fjell, rafting, fjellklatring, naturfoto, wildlife-safaris, camping i uberørte natur (Tangeland, 2010).

3.1. Norske bygdesamfunn i endring

Entreprenørskap, innovasjon og nyskaping er sentrale begreper i alt utviklingsarbeid. Innenfor politikk, planlegging og næringsliv påpekes stadig behovet for nyskaping. Offentlig måldokument understreker behovet for å føre en politikk som stimulerer til innovasjon og skaper optimisme og entreprenørholdninger i lokalsamfunnet (St.prp.nr.25 (2008-2009)).

Dette henger sammen med utvikling globalt, særlig i industrialiserte land der folk fleste bor i eller nærme byer. Utviklingen viser imidlertid at bygde-Norge har et stort kreativt potensial. Vi ser at folk i bygdesamfunnet utnytter knappe ressurser og skaper nye handlingsrom gjennom kreativitet, sterke personlige drivkrefter og samhandling (Odd og Anniken, 2010).

Med fallende priser på flybilletter og utvikling i den teknologiske verden, der informasjon er rett tilgjengelig for alle, er markedet i forandring også. Det handler ikke lenger om lokale og nasjonale markeder men det internasjonale markedet. Et internasjonalt marked betyr også økt konkurranse blant ulike verdensdeler som har noe å tilby turister.

Det er liten tvil om at situasjonen på verdensbasis skaper muligheter for norske bygder. Både små og store kommuner har mulighet til og nå et stort markedet så lenge de har evne til å identifisere muligheter for utvikling og skape en attraktivt tilbud.

Kreativitet assosieres ofte med idéríksom og evne til nyskaping (Kaufmann, 2006). Det er mange eksempler på kommuner som bidrar med betydelig økonomisk og administrativ støtte til drift av festivaler. Det finnes mange andre steder som har suksesshistorier hvor man har skapt noen attraksjoner som setter området i søkelys blant turister. Dette er en mulighet for mange kommuner i Norge, siden vi i forhold til mange andre europeiske land har en bedre konkurranseevne når det gjelder natur, kultur og landskap. Flere turister etterlyser miljøvennlige produkter og rekreasjon i naturen i motsetning til masseturisme. Med tanke på folketallet, landskapet og beliggenhet (kyst) kan Norge lykkes i fremtiden ved å satse på utmarksnæringsturismen.

Til slutt avhenger alt om å skape stabilitet og arbeidsplasser til innbyggerne. Når få av oss jobber i jordbruk og skognæring er det behov for andre næringer som kan skape trygge arbeidsplasser i distrikts-Norge vil bety mye for bygda i fremtiden.

Nyskappingsarbeidet skjer i bygdesamfunnet og dette støttes opp av lokalsamfunnet og det offentlige (Borch og Førde, 2010). Tiden vil vise om dette vil snu utviklingen i områder som trues av fraflytting og nedgang i folketallet i distrikts-Norge.

Tidligere snakket jeg om nyskaping i bygdesamfunn og hvordan bygde-Norge prøver å begrense fraflytting ved å skape arbeidsplasser innen naturbasert reiseliv, men selv om byene har størst verdiskaping både totalt sett og i forhold til antall innbyggere har de største reisemålene som Hallingdal og Trysil den klart høyeste representasjon av reiselivsvirksomhet. Ser vi på utviklingen de siste 12 årene er disse de byene som har vokst raskest, med en vekst på 175 prosent, hvor disse største reisemålene og resten av Norge har hatt relativt lik utvikling. Disse største destinasjoner har vokst 120 prosent mens resten av Norge har vokst med 100 prosent (Jakobsen og Espelien, 2010).

4. Ulikheter og forskjeller blant kommuner (regioner) i Norge.

Som jeg nevnte i begynnelsen av oppgaven har jeg valgt å dele Norge i 2 når det gjelder naturbasert reiseliv. Første del inneholder kommuner der naturbaserte reiseliv er synlig og lokalfolk lever godt av å ha disse i nærheten, mens den andre delen fokuserer på kommuner der naturbaserte reiseliv er lavere. Mulig karakteristikk til disse kommuner i del 2 er fraflytting og nedgang i innbyggere.

4.1. Kommuner med innslag av reiselivsutvikling

Geografisk kan Norge deles inn på flere måter. Den tradisjonelle inndelingen i reiselivet er etter kommuner, fylker eller landsdeler. Jeg har valgt å dele Norge inn i kommuner, nærmere bestemt i kommunene som organisasjoner, i min undersøkelse.

Norge er et langstrakt land og tilbyr turistene alt fra fjell til fjord, innland til by og bygd som ramme for ferieavvikling. Internasjonalt er det nettopp denne storslagne uberørte naturen som benyttes i markedsføringen (Jakobsen og Espelien, 2010). Jeg har valgt å bruke det Jakobsen og Espelien kaller for spesialiserte reisemål og byene som reiselivskommuner. De nevner 16 destinasjoner og regioner. Blant annet Hallingdal som destinasjon og byer som Oslo og Bergen. Felles for dem er at de har en høy konsentrasjon av reiselivsbedrifter relatert til annen næringsvirksomhet, samt at de promoterer nasjonalt og internasjonalt som reisemål. Samtlige reisemål har egne hjemmesider som benyttes til informasjon og profilering gjennom intern identitetsbygging og ekstern merkevarebygging (Ibid).

Markedsføringen av Norge som reisemål er i dag i hovedsak fokusert på fjordene, fjell og villmark, kyst og kystkultur og det arktiske Norge, for ikke å glemme storbyene, særlig Oslo og Bergen. Disse representerer viktige innfallsporter til Norge og har et bredt og kulturelt variert uteliv- og handelstilbud. De er i seg selv også reiselivsmål med historiske bykjerner, særpregede bygningsmiljøer og viktige landmerker. Mange av de mest populære attraksjonene i Norge finnes i de store byene som for eksempel i Holmenkollen i Oslo og Bryggen i Bergen (nærings- og handelsdepartementet, 2007). Disse bykommunene er inkludert i det jeg kaller for reiselivskommuner i undersøkelsen på grunn av den store betydningen de har for reiselivsnæringen. Spesielt på grunn av de gjenstandene som er hovedattraksjoner og kan betraktes som en del av utmarksreiselivs næring.

I 2005 gjennomførte Innovasjon Norge en merkevareundersøkelse. Analysen viste at Norge hører inn under hovedkategorien naturbasert opplevelse og da under kategorien nordiske og alpine naturopplevelse (Ibid). Noen av disse kommunene er kjente destinasjoner for vinter sport som for eksempel Hallingdal og Trysil. I disse områdene prøvde jeg å sende undersøkelsen til de kommuner som er en del av destinasjonsområdet. Dette betyr at en eller flere kommuner kan være en del av en destinasjon.

4.2. Andre kommuner (fraflyttingskommuner)

Fra 1989 til utgangen av 1999 vokste folketallet her i landet med 5.8 prosent. I midlertidig var ikke vekst fordelt kommunene i mellom (st.prp.nr 82. 2000-2001). Det er noen kommuner som hadde en befolkningsnedgang. De fleste av disse kommunene befinner seg i Nord – Norge. Det norske fylket som hadde størst nedgang i folketallet i år 2002-2005 var Finnmark, de andre er distriktskommuner der yngre folk flytter ut til byer for å skaffe seg arbeid.

Dette resulterer til at alderssammensetningen også skaper problemer. De unge flytter ut og dermed blir eldre mennesker overrepresentert sammenlignet med vekstkommuner (innbyggervekst). Dette vil si at i disse kommunene er befolkningssammensetningen preget av høy alder (ibid).

Det siste par årene har det vært en klar økning i tallet på kommuner som har hatt vekst i folketallet. Grunnen til dette er stor innvandring men også relativt høye fødselstall. Innvandring har ført til mer innflytting til mindre sentrale kommuner, men i følge kilde har ikke distriktskommuner hatt vekst siden begynnelsen av 80-tallet (st.meld.nr.25.2008-2009).

Det er disse kommunene undersøkelsen har som hensikt å finne ut mer om og disse utvikling av naturbasert reiseliv, videre forskjeller mellom dem og det jeg kalt reiselivskommuner i oppgaven. Disse kommuner bekymrer politikerne fordi mangel på arbeidsplasser skaper usikkerhet og dermed resulterer i fraflytting til andre steder.

figur 3: norsk regionalpolitikk

Figur 3 viser oss hva man mener med trenden av fraflytting fra kommuner til regionsenter og deretter til sentrum. Her står sentrum for byer mens regionsenter representerer mellomstore steder der man flytter til først, og til slutt har vi kommunen som representerer utflytningsområdet. Pilens retning viser trenden.

Man vil gjennom norsk regionalpolitikk gjerne forandre pilens retning eller begrense dens sirkulasjon ved å skape nye arbeidsplasser. Naturbasert reiseliv er en av satsingsområdene for å skape disse nye arbeidsplassene, og da er den kommunale organisasjonen den institusjon som er nærmest folk flest og kan bety mye i forhold til utvikling av naturbasert reiseliv.

5. Metode

I denne delen legger jeg frem metoden, Det vil si måten jeg jobbet på for å undersøke naturbasert reiselivsutvikling blant kommuner i Norge. Måten jeg valgte hvem som skal bli undersøkt (enheter, variabler, verdier). Undersøkelses modell, nemlig måten data er samlet inn på.

5.1. Undersøkelses design

Det er særlig i en tidlig fase at det må tas stilling til hva og hvem som skal undersøkes og hvordan undersøkelsen skal gjennomføres. Det er tre typer undersøkelses design:

- Eksplorativt-utforskende
- Deskriptiv- beskrivende
- Kausalt- forklarende (Singh, 2007).

I denne oppgaven skal jeg bruke deskriptiv design fordi hensikten med undersøkelsen er å finne ut mer om naturbasert reiseliv i kommuner. Det trengs bedre forståelse av sammenhengen mellom ulike faktorer. Ved å sette opp noen hypoteser uavhengig (independent variabler) vil jeg muligens få en beskrivelse ved å sette dem opp mot avhengig (dependent variabler). Med andre ord ser jeg på sammenhengen mellom variabler, og dette vil hjelpe med å kartlegge tendenser som skiller kommuner fra hverandre i forhold til utvikling av naturbasert reiseliv.

Forskere deler gjerne mellom kvantitative og kvalitative data. Kvantitative data er data som kan tallfestes. I dette tilfellet bruker man spørreundersøkelse og eksperimenter. Analyser skjer ved hjelp av statistikk. Kvalitativ data er data i form av tekst. Man samler dette ved feltobservasjoner, fokusgrupper, intervjuer og analysering skjer ved tolkning av svarene (Singh, 2007).

I oppgaven bruker jeg kvantitativ data som ble samlet inn ved hjelp av spørreskjemaet. Design på spørreskjemaet hadde den hensikt å samle inn kvantitativ data (mer om dette under punkt 5.3).

5.1.1. Hvem skal undersøkes? Enheter og populasjon

I den undersøkelse er kommuner våre *enheter*. Dvs. det er kommuner vi ønsker å vite noe om og her snakker jeg om den kommunale organisasjonen, nemlig administrasjon, økonomi, personal og ulike andre områder i kommunale virksomheter. I en undersøkelse kan enhetene være mennesker eller enkeltindivider, men kan også være grupper av mennesker. Dette inkluderer grupper som private bedrifter og det offentlige (Johannessen, Tufte og Kristiansen, 2006).

Forskere ønsker i noen tilfeller å få vite noe om hele befolkningen. Andre ganger er det snakk om kunnskap om mer avgrensede grupper. Det som er undersøkelsens målgruppe, enten det er hele befolkningen eller mer avgrensede grupper, betegnes som *populasjonen* (ibid:205). I denne oppgaven vil populasjonen være Norge som helhet, det vil si naturbasert reiseliv i ulike kommuner i Norge. Men dette vil ikke si at alle kommuner i landet blir en del av undersøkelse. Dette vil avhenge av respondenter på spørreskjema som blir sendt rundt i utvalgt kommuner til de som er ansvarlig for næringsutvikling. Det kan være veldig komplisert å finne de som er ansvarlig for næringsutvikling i utvalgte kommuner for undersøkelse, derfor synes jeg at det blir enklere å sende spørreskjema til postmottak med beskjed om å levere det til riktig person i kommunen. Til slutt vil undersøkelsen ta utgangspunkt i kommuner som har svart på undersøkelsen. Og resultat fra undersøkte kommuner blir generalisert for å si noe om kommunenes rolle i utvikling av naturbasert reiseliv i hele landet.

5.1.2. Hva skal vi undersøke? Variabler og verdier

Den virkeligheten som studeres i samfunnsvitenskapelige undersøkelser er som nevnt kompleks. Skal det gjennomføres en spørreundersøkelse må dataene systematiseres og ordnes på forhånd i form av spørsmål og svar (ibid:212).

I denne oppgaven finnes det mange egenskaper og kjennetegn som kan være relevante for undersøkelse, slik som kompetanse i kommunen, private eller offentlige bedrifters kapital, områder (infrastruktur), landskap og offentlige goder som er forskjellige fra en kommune til en annen, beliggenhet, naturgitte attraksjoner, innbyggertall, antall turister, årsverk i naturbasert reiseliv og penger brukt av turister som besøker hvert enkelt område. Dette betegnes som *variabler*.

I samfunnsvitenskapelige undersøkelser brukes betegnelsen operasjonalisering om å gjøre generelle fenomener konkrete slik at de kan måles eller klassifiseres. Dette er særlig påkrevd ved kvantitative undersøkelser.. En variabel er en spesifikk egenskap eller et kjennetegn ved enhetene.

En variabel varierer med forskjellige *verdier* som også kan betegnes som kategorier. Verdiene kan klassifiseres i logisk atskilte kategorier, eventuelt i tillegg rangeres i mengde, størrelse eller vurdering fra positivt til negativt (ibid:212).

I oppgaven vil disse verdiene rangeres ved hjelp av spørreskjema. Spørreskjema inneholder spørsmål som vil gjøre det mulig å klassifisere kommuner etter utviklingen av naturbasert reiselivsnæring. Blant annet:

- Hvor høyt er andelen av budsjettet som brukes på reiselivsnæring og utvikling?
- Hvor mange naturbaserte reiselivsbedrifter finnes i hver enkelte kommune i undersøkelsen?
- Om kommunen har offentlige goder eller noe som kan betraktes som naturgitte attraksjoner som gjør det mulig å drive naturbasert reiseliv næring?
- Infrastruktur i kommunen som flyplass, jernbanelinje, havn eller europavei.

5.2 Målenivå

I samfunnsforskning opereres det med 4 målenivåer. Disse er: Nominalnivå, ordinalnivå, intervallnivå og forholdstallsnivå. Disse nivåene hjelper forskere til å klassifisere verdien på variabelen.

Nominalnivå betyr at verdiene på en variabel kan klassifiseres i gjensidig utelukkende kategorier, men verdier har ingen naturlig rangordning mens ordinalnivå verdien på en variabel kan klassifiseres og rangordnes (men det er ikke like avstander mellom verdiene). Intervallnivå betyr mellomrom, det betyr at det er mulig å spesifisere nøyaktige og like intervaller mellom verdien, i tillegg til klassifisering og rangering. I denne oppgaven benyttes ofte intervallnivå.

Det siste er forholdstallsnivå der verdien på en variabel kan rangeres og det er lik avstand mellom verdiene. Det er naturlig nullpunkt som er startpunktet på skalaen. Oppgaven bruker også forholdstallsnivå for å rangere variabler. I denne kategorien har vi spørsmål rettet mot alder, inntekter og budsjett som et eksempel (Johannessen, Tufte og Kristiansen, 2006).

Nominalnivå blir også brukt for å rangere spørsmål i den siste delen av spørreskjemaet

hvor vi finner spørsmål rettet mot kjønn og utdanning, dette for å gruppere respondenter i ulike kategorier.

5.3 Datainnsamling ved hjelp av spørreskjema

Det finnes forskjellige måter å samle inn kvantitative data på. Den vanligste måten er spørreskjema. Og dette er måten som jeg har valgt for denne undersøkelsen. Med tanke på enheter som blir undersøkte og den geografiske og avstand mellom disse enhetene (kommuner) konkluderte jeg med å bruke spørreskjema.

Det er flere grunner til at det brukes spørreskjema med på forhånd oppgitte svaralternativer (pre kodede skjemaer):

- Faste spørsmål og svaralternativer innebærer en standardisering der man kan se på likheter og variasjoner i hvordan respondenter svarer.
- Vi kan undersøke utbredelse av fenomener. Hvor mange som har spesielle kjennetegn, og om det er mye eller lite av et fenomen.
- Standardiseringen gir muligheter til å generalisere resultater fra utvalg til populasjon.
- Man kan samle inn data fra mange respondenter på forholdsvis kort tid.

Ved hjelp av statistiske analyser kan vi undersøke sammenhenger mellom fenomener, for eksempel hvorfor noen kommuner gjør det godt med tanke på næringsutvikling der andre kommuner sliter (ibid:221).

Data kan bli samlet inn på ulike måter. Forsker kan bruke generell undersøkelse (Public opinion survey), ved å sende spørreskjema på nett, eller ved å bruke data samlet på forhånd med andre, ved å bruke dokumenter på bibliotek (observasjon) for å nevne en del. Uansett måten data er samlet på vil en forsker først og fremst samle og arrangere dem (arrange numerically), vanligvis på PC før man kan begynne å analysere dem (Lewis-Beck, 1995).

Prosess med å samle og bearbeide data foregår gjennom 5 trinn:

- I. Sample
- II. Measures
- III. Coding

IV. Entry

V. Checking

Jeg sendte spørreskjemaet på nett ved hjelp av programmet QuestBack. En del av arbeidet med å samle inn disse dataene ble gjort gjennom bruk av samme program. I denne oppgaven brukte jeg ikke noen data som ble samlet inn av andre på forhånd.

5.3.1 Oppbygging av spørreskjema

Når det gjelder spørsmåls format hadde jeg mulighet til å velge mellom åpne spørsmål, lukkede spørsmål eller skala-respons spørsmål. Forskjellen mellom disse er at på åpne spørsmål utformer respondentene selv svaret og uttrykker seg med egne ord mens lukkede spørsmål respondenten velger ett eller flere alternativer.

Valget mitt falt på lukkede spørsmål med skala-respons fordi dette passet bedre for den kvantitative undersøkelse, med tanke på populasjon og mengde data som jeg håpet på å få fra respondenter. I tillegg til disse brukte jeg lukkede spørsmål uten skal-respons.

Spørreskjemaet er delt i 7 deler:

1. *Spørsmål angående kapital, gründerkapital, egenkapital eller annen kapital.*
2. *Spørsmål angående lokalisering av bedrifter.*
3. *Spørsmål om beliggenhet av kommunen og dens infrastruktur.*
4. *Spørsmål angående naturgitte attraksjoner.*
5. *Spørsmål angående felles goder.*
6. *Andre spørsmål blant annet kontroll spørsmål.*
7. *Spørsmål om kompetanse i kommunen. De som jobber med naturbasert reiselivsnæring.*

Del 1: Inneholder spørsmål om kapital. I denne delen prøver jeg å få noen svar på hvordan kommuner hjelper naturbasert reiseliv. Det kommer opp i ulike spørsmål, blant annet der jeg spør om hvor høyt andel av budsjett kommunen tildeler eller bruker på disse næringene.

Andre spørsmål fokuserer på om kommunene har lokale næringsselskap, forskningsparker eller annet de mener faller innen den kategorien.

Del 2: Inneholder spørsmål om lokalisering av bedrifter. Målet med spørsmålene i denne delen er å finne ut hvor naturbaserte reiselivs bedrifter velger å lokalisere seg, og hvor de største befinner seg blant undersøkelseskommunene. Målet er å finne ulikheter mellom store og små kommuner og hva slags bedrifter som velger hvilke kommuner, enten det er store eller små bedrifter.

I tillegg inneholder den delen spørsmål som muligens vil gjøre det mulig å klassifisere bedrifter etter størrelse (nemlig antall arbeidere, omsetning).

Del 3: Inneholder spørsmål om beliggenhet og infrastruktur. Her hensikt med spørsmål er å finne ut om infrastruktur i kommuner har noe å gjøre med reiselivsutvikling i kommunen. Her spør jeg hvor kommunen ligger geografisk i landet og om kommunen har flyplass, jernbanelinje, havn og europavei i nærheten. Deretter spør jeg hva de som fyller ut skjemaet synes om infrastrukturen i området, og om dette påvirker naturbasert reiseliv negativt eller positivt.

Del 4: inneholder spørsmål som fokuserer på naturgitt attraksjoner. Spørsmål i denne delen baserer seg på om naturgitte attraksjoner påvirker utvikling av naturbaserte reiseliv. Med naturgitte attraksjoner mener jeg, fjorder, elver, fjell og andre ting i den kategorien som kan være en attraksjon og appellerer til turisme i området.

Det spørres om disse attraksjoner finnes i disse kommunene og om de som fyller ut spørreskjemaet mener at disse attraksjoner har noe å si for naturbaserte reiseliv.

Del 5: inneholder spørsmål angående fellesgoder i kommunen. Disse spørsmål har hensikt med å finne ut om fellesgoder i kommunen bidrar til å fremme naturbasert reiseliv. Og med felles goder mener jeg goder som parker, kulturminner og andre ting i den kategorien.

Det spørres om disse goder finnes i deres område og hva de synes om sammenhengen mellom fellesgoder og naturbasert reiseliv i området.

Del 6: andre spørsmål.

I denne delen inneholder spørreskjemaet spørsmål om ulike tema. Blant annet kontrollspørsmål om antall innbyggere, antall turister, hvor lenge disse turister besøker de bestemte kommunene, hvor mye penger disse har lagt igjen og årsverk i naturbasert

reiseliv.

Del 7: inneholder spørsmål om kompetanse i kommunen i forhold til naturbasert reiseliv. Det er tillegg spørsmål om dem som fyller skjemma. Kjønn, alder, utdanning, og erfaring med næringsutvikling arbeid.

Til slutt spør det om de har en annen kommentar om selv spørreskjemaet eller andre forhold som de måtte ønske å nevne.

For å teste ut spørreskjemaets innhold, mulige feil og muligheten til å fylle den ut ble dette sendt til en av undersøkelseskommunene. Tilbakemeldingen var positiv og dermed var skjemaet klar for å bli sendt ut.

5.4 QuestBack

Som student ved universitet for miljø og bioteknologi (UMB) har jeg tilgang til å bruke programmet QuestBack. Dette programmet tilbyr en tjeneste for å samle inn, analysere og følge opp online spørreundersøkelser på en bedre måte enn ved å gjøre dette manuelt.

QuestBack har funksjoner som gjør det mulig og enkelt å lage undersøkelse, arbeide med resultatene som kommer inn og organisere QuestBack kontoen slik man vil ha den. Her er det mulig å legge til og endre innhold, og gi undersøkelsen en logisk og lettlest struktur.

Funksjonen som allerede er innebygget gjør det lettere å skreddersy design og utseende av spørreskjemaet. Deretter kan man bruke samme program for å publisere undersøkelsen og invitere respondenter.

Når det gjelder jobben med resultater, har man alle svarene lett tilgjengelig. I eget konto som den som driver med undersøkelse disponerer er det mulighet til å se på svarene fra respondentene og analysere dem. I tillegg kan man dele resultater med andre ved hjelp av QuestBack.

5.5. Datagrunnlaget

I alt ble det sendt 137 eposter. Med andre ord ble 137 kommuner spurt om de kunne tenke seg å være en del av undersøkelsen. Disse kommuner ble valgt tilfeldig og er geografisk spredte, dette for å få et representativt bilde av utvikling av naturbasert reiseliv i Norge. En del av kommunene ble valgt ut fordi de blir sett på som kjente destinasjoner (Jakobsen og Espelien, 2010), og andre var kommuner preget av fraflytting og nedgang i innbyggere.

Svar prosenten er på 31 %, det betyr at 42 respondenter av 137 deltok i undersøkelse. Det var 8 inviterte som benyttet avmeldingslink i epostinvitasjonen og 89 respondenter som ikke svarte i det hele tatt.

Av 42 respondentene er 24 fra de kommunene jeg har kalt for fraflyttingskommuner mens resten 18 er fra reiselivskommuner.

Quest tittel	Kommunenes rolle i utvikling av naturbasert reiseliv(1)
Startdato	30.03.11 00:00
Sluttdato	30.06.11 00:00
Unike respondenter	42
E-postinvitasjoner	137
E-postsvar	42
Svar	42
Svarfrekvens	31 %
Eksportdato	14.04.11 21:27

Figur4: Informasjon om undersøkelsen (QuestBack)

Over ser vi navn på undersøkelsen, start og sluttdato og informasjon om hvor mange som svarte på undersøkelsen. Informasjonen er eksportert fra QuestBack programmet.

6. Resultater

Når det gjelder resultater er det varierte svar. Noen kommuner klarte å svare på alle spørsmål mens andre svarte på noen spørsmål mens de lot andre være ubesvart. På tross av dette ser jeg ingen grunn til ikke å bruke disse resultatene fra undersøkelsen.

Årsaken til dette kan forklares med spørsmål i spørreskjemaet som mange mente at det var for vanskelig å svare med tanke på informasjon kommuner sitter med (spesielt de som fylte ut skjema, nemlig dem som jobber med næringsutvikling i kommunen).

Dette gjelder spesielt spørsmål rettet mot lokalisering av bedrifter. Disse spørsmål var rettet mot antall reiselivsbedrifter i kommunen, antall ansatte og omsetning per bedrift.

Del 1. Spørsmål angående kapital, grunder kapital, egenkapital eller annen kapital

%	FF	RK	N=FF+RK
0	6	3	9
10	4	3	7
20	3	3	6
30	4	4	8
40	1	2	3
50	1	1	2
60	0	0	0
70	1	2	2
80	0	0	0
90	0	0	0
100	0	0	0
	20	17	37

T-Test 2 sample Assuming Equal

Variances

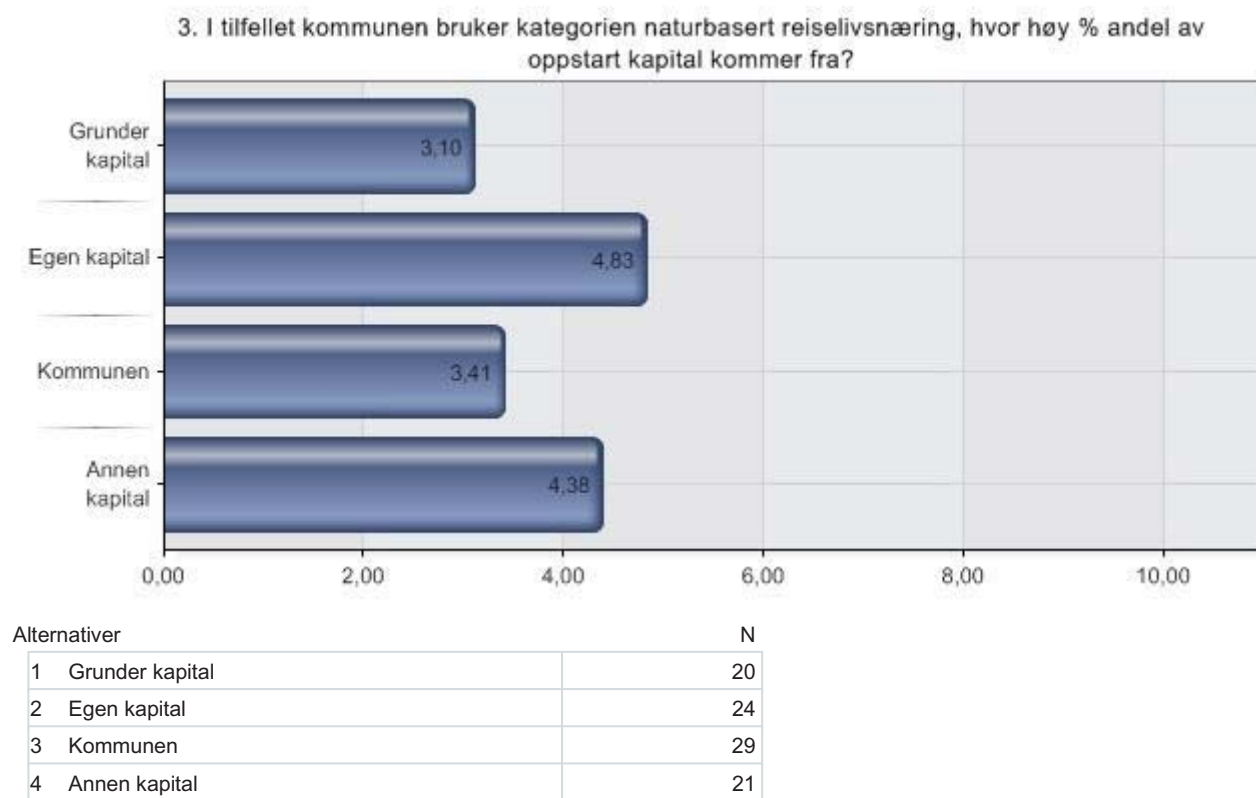
	Variabel1	Variabel2
Mean	19	24,11765
Variance	367,3684	363,2353
Observation	20	17

P (T<=t) Two-tail 0,422501

Figur5: Næringsutvikling budsjettet i kommunen innen naturbasert reiseliv

Jeg har tatt data fra 20 fraflytting kommuner og 17 reiselivskommuner og kjørte en T-test i Excel for 2 sampel med like varians. I det tilfellet over om budsjett for reiselivs-næringsutvikling er P-verdien for tosidig spredning høyere enn 0,05. Også er det en forskjell på gjennomsnittet i de to samplene(19 og 24), og denne forskjellen er signifikant fordi $P(T \leq t)$ Two-tail er høyere en 0,05 som er signifikant nivå.

Når det gjelder størrelsen på budsjettet som brukes på naturbasert reiselivsnæring svarte 15,2 % at de bruker 0 % av budsjettet. Det høyeste tallet er 70 % av budsjettet, men generelt ser vi at gjennomsnittet er 23,94 % av budsjettet og medianen er 20 % av budsjettet

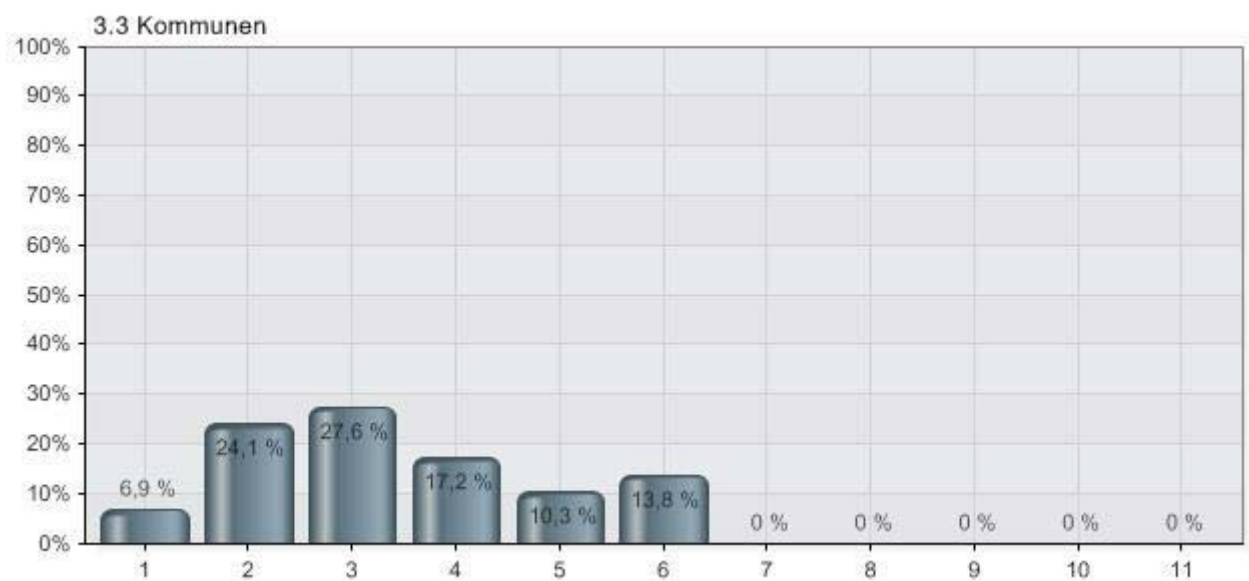

Figur 6: Oppstart kapital naturbasert reiseliv næring

Ut ifra informasjonen jeg har fått fra respondentene danner det seg et klart bilde av at kommuner deltar i oppstart av naturbasert reiseliv. 29 respondenter svarte positivt på dette og mente at kommuner deltar i oppstart av disse næringene. I figur 6 ser vi

gjennomsnittlig resultat. Et eksempel er de 20 respondentene som svarte på skalaen fra 0 til 10, og gjennomsnittlig ligger på 3,10. Altså mener de at kommuner bidrar med mellom 20 -30 % av oppstartkapitalen.

3.3 I tilfellet kommunen bruker kategorien naturbasert reiselivsnæring, hvor høy % andel av oppstart kapital kommer fra? - Kommunen

%	FF	RK	N=FF+RK
0	8	5	13
10	2	5	7
20	3	5	8
30	4	1	5
40	3	0	3
50	2	2	4
60	0	0	0
70	0	0	0
80	0	0	0
90	0	0	0
100	0	0	0
	22	18	40

T-test 2 sample assuming Equal Variances

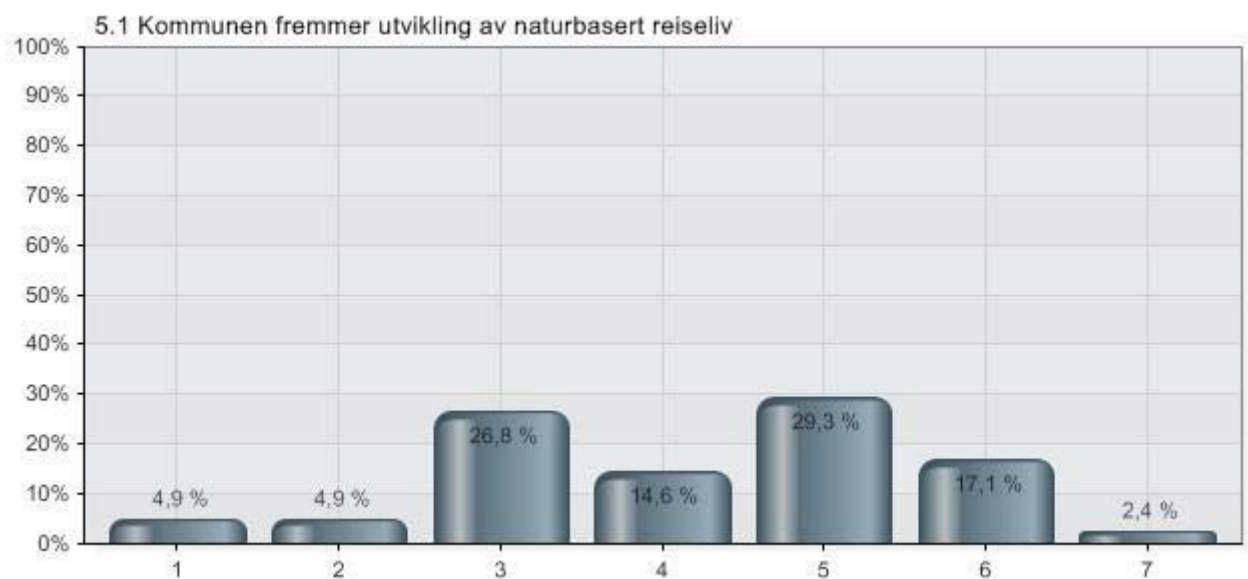
	Variabel1	Variabel2
Mean	19,09	15,55
Variance	322,94	237,91
Observation	22	18
P (T<=t) Two-tail	0,51	

Figur 7: Oppstart kapital fra kommunen

Ut ifra svarene til disse 29 respondentene ser vi at kommuner bruker mellom 0 og 50 %

for å finansiere oppstart av nye naturbaserte reiselivsnæringer, men de fleste respondentene mente at oppstarts kapital ligger på ca. 10, 20 og 30 prosent.

I alt var det 40 respondenter på dette spørsmål. Med data fra 22 fraflytting kommuner og 18 reiselivskommuner kjørte jeg en T-test i Excel for 2 sample med like varians. P-verdien for tosidig spredning er på 0,50. testen viser gjennomsnitt på 19 for fraflytting kommuner og 15,5 for reiselivskommuner. Forskjellen er signifikant siden P verdien er høyere enn 0,05 som er signifikant nivå.

Figur 8: Kommuner fremmer utvikling av naturbasert reiseliv

Skala1-7	FF	RK	N=FF+RK
1	0	2	2
2	1	1	2
3	8	3	11
4	2	4	6
5	7	5	12
6	5	2	7
7	0	1	1
	23	18	41

På spørsmål om kommunen fremmer utvikling av naturbasert reiseliv ble respondenter bedt om å svare fra skal 1 til 7 hvor 1 var svært dårlig og 7 svært god. Av 41 respondenter ligger de fleste på skala 5, 3, 6 og 4, med skala 5 (29,3 %) og 3 (26,8 %) som de største svaralternativ.

Del 2. spørsmål angående lokalisering av bedrifter

7. Hvor mange naturbaserte reiselivsbedrifter finnes det i din kommune?

n	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23		
FF	7	10	2	5	5	6	3	5	4	5	3	1	6	2	8	3	3	2	1	30	6	5	10	132	
RK	6	5	15	5	10	10	10	1	0	0	0	0	20	0	20	6	10	5	5	0	-	-	-	-	218

Figur 9: Reiselivs bedrifter

T-test 2 sample assuming Equal Variances

	Variabel1	Variabel2
Mean	6	11
Variance	34, 29249	510, 9298
Observation	23	19

P (T<=t) Two-tail 0,294557

Tabellen viser antall reiselivs bedrifter i undersøkelses kommuner, de fleste ligger i underkant av 10 bedrifter, og en av respondenter svarte at det var mer enn 100 naturbaserte reiselivsbedrifter i kommunen. Dette er en av de kommunene jeg kalt reiselivskommuner, men det kan på samme tid være forskjellige definisjoner på hva som kan regnes som naturbaserte reiselivsbedrifter. I tabellen Står FF for fraflytting kommuner mens RK står for reiselivskommuner.

8. Hvor mange ansatte har de gjennomsnittlig per bedrift(naturbasert reiseliv)?

n	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	
FF	2	1	1	1	2	1	1	1	1	1	6	1	1	2	1	1	1	1	1	3	4	3	2	<u>39</u>
RK	7	2	2	4	3	3	2	0	0	0	0	1	0	2	2	4	3	2	0	-	-	-	-	<u>37</u>

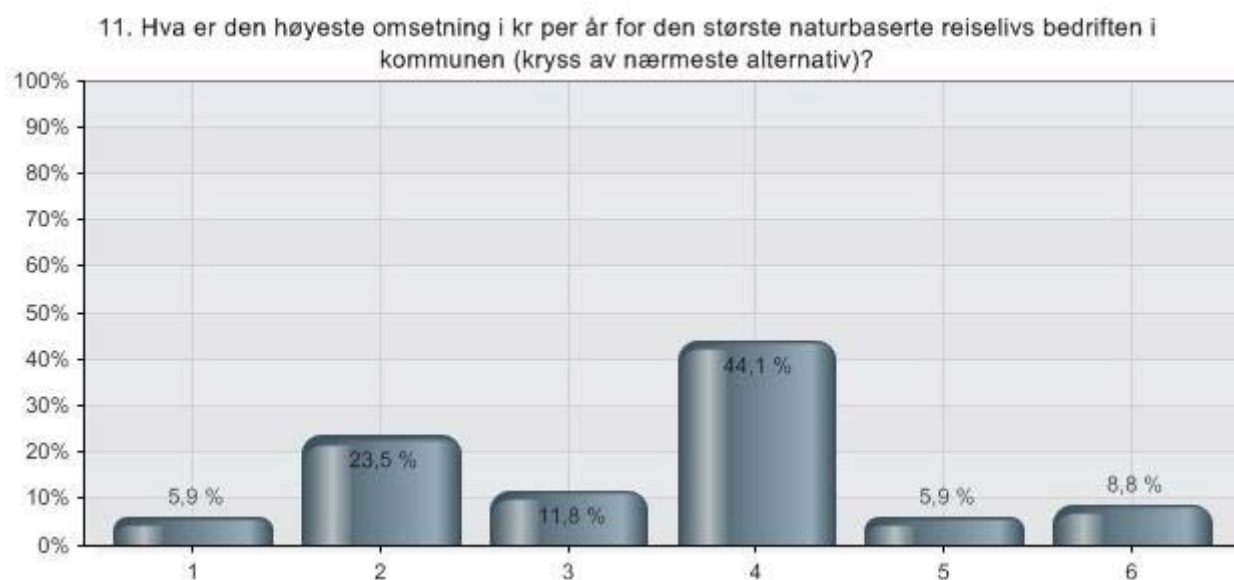
Figur 10:Gjennomsnittlig ansatte per bedrift

T-test 2 sample assuming Equal Variances

	Variabel1	Variabel2
Mean	2	2
Variance	1,58498	3,385965
Observation	39	37

P (T<=t) Two-tail 0,616207

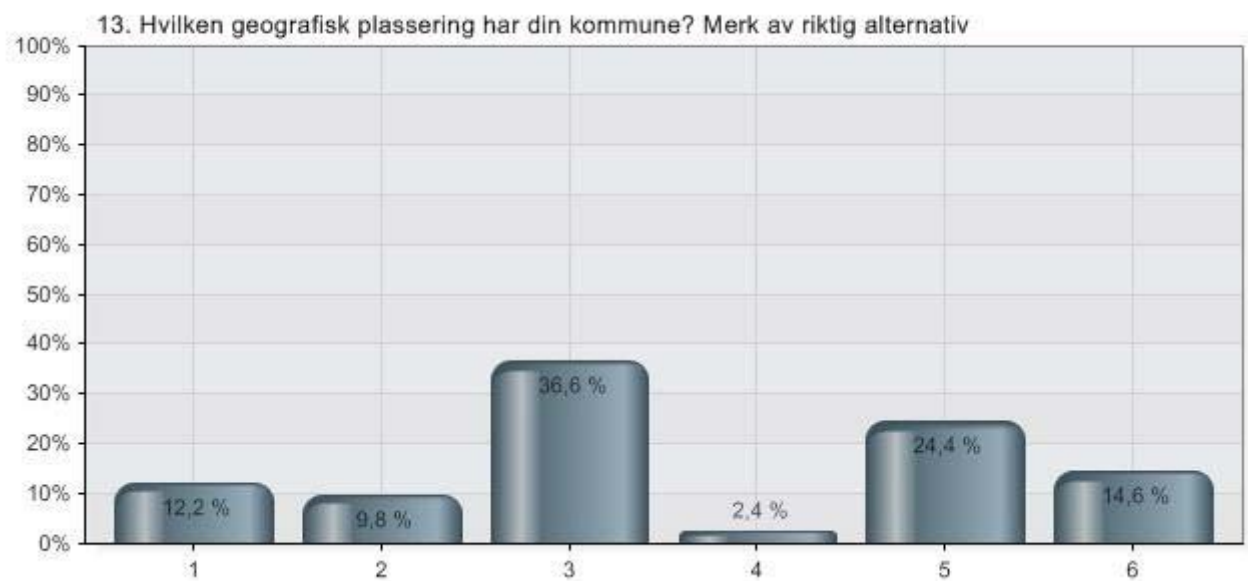
Antall gjennomsnittlig ansatte per bedrift var ganske lavt, og for det meste er det kun 1 ansatt per bedrift. Dette er typiske naturbaserte reiselivsbedrifter. Enten er de eid og drevet av familie, ellers har de sesong arbeider, noe som gjør at tall på ansatt er lavt i forhold til andre typer bedrifter.

Figur 11:Omsetningen naturbasert reiseliv bedrifter

Når det gjelder omsetning svarte de fleste at den høyeste omsetningen ligger på mellom 100 001 kr. og 5 000 000 kr. Antall respondenter på dette spørsmål totalt var 34. Av disse mente 15 stykker (44,1 %) at den høyeste omsetning for den største naturbaserte reiselivs bedrift i kommunen ligger mellom 100 001kr og 5 000 000.

Del 3. spørsmål angående beliggenhet av kommunen og dens infrastruktur

Alternativer	Prosent	Verdi
1 Nord-Norge: Finnmark, Troms og Nordland	12,2 %	5
2 Midt-Norge: Nord-Trøndelag og Sør-Trøndelag	9,8 %	4
3 Vestlandet: Rogaland, Hordaland, Sogn og Fjordane og Møre og Romsdal	36,6 %	15
4 Sørlandet: Telemark, Aust-Agder og Vest-Agder	2,4 %	1
5 Indre Østlandet: Hedmark og Oppland	24,4 %	10
6 Oslofjord-området: Østfold, Akershus, Buskerud og Vestfold	14,6 %	6
Total		41

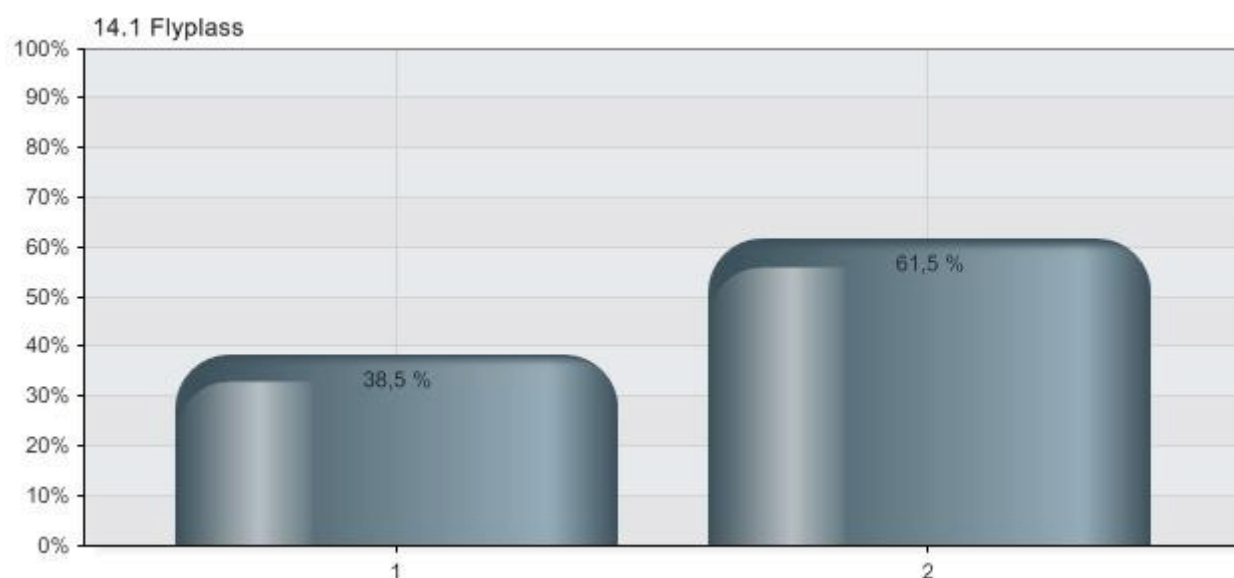
	FF	RK
1. Nord-Norge: Finnmark, Troms og Nordland	5	0
2. Midt-Norge: Nord-Trøndelag og Sør Trøndelag	4	0
3. Vestlandet: Rogaland, Hordaland, Sogn og Fjordane og Møre og Romsdal	6	9
4. Sørlandet: Telemark, Aust-Agder og Vest-Agder	1	0
5. Indre Østfold: Hedmark og Oppland	6	4
6. Oslofjord-området: Østfold, Akershus, Buskerud og Vestfold	1	5
Total	23	18

Figur12:Beliggenhet av kommunen

Figuren og tabellen viser hvor kommunene som deltok i undersøkelsen befinner seg i landet. De fleste var fra Vestlandet (Rogaland, Hordaland, Sogn og Fjordane og Møre og Romsdal), hele 36,6 % av respondentene var derifra, det vil si i alt 15 respondenter av 41. Indre Østlandet følger etter med 24,4 %. Resten er fordelt på andre deler i landet (se tabellen over).

De fleste kommuner som svarte på oppgaven faller i kategorien fraflyttingskommuner med 23 kommuner til sammen og 18 reiselivskommuner på den andre siden (se tabellen over).

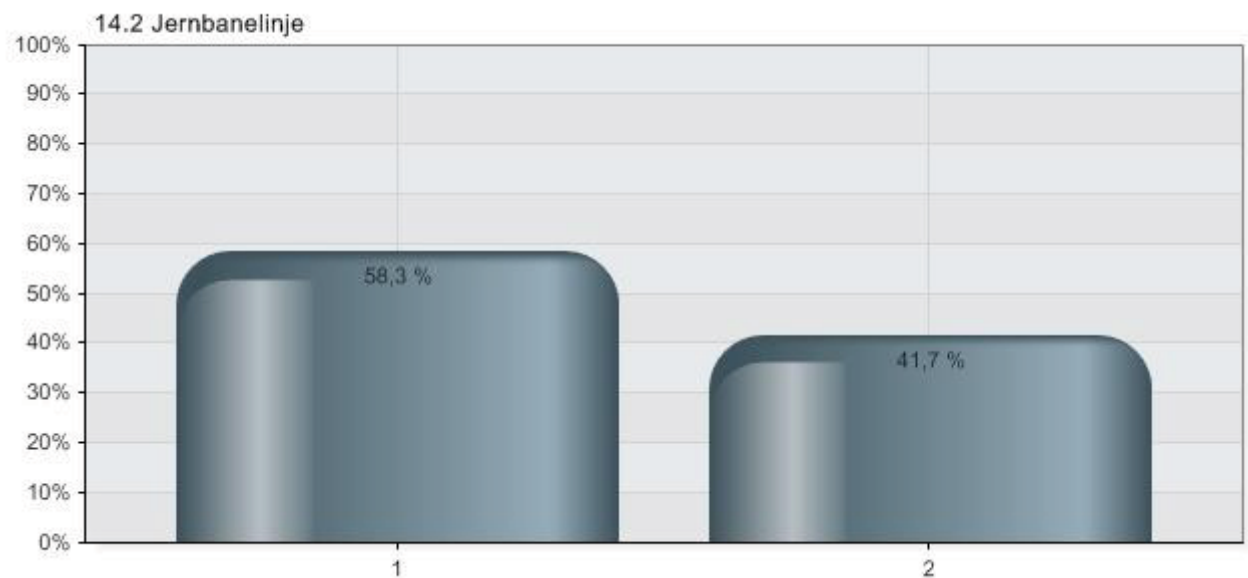
14.1 Infrastruktur i kommunen: Har kommunen følgende infrastruktur nær området? - Flyplass

Figur 13: Flyplass

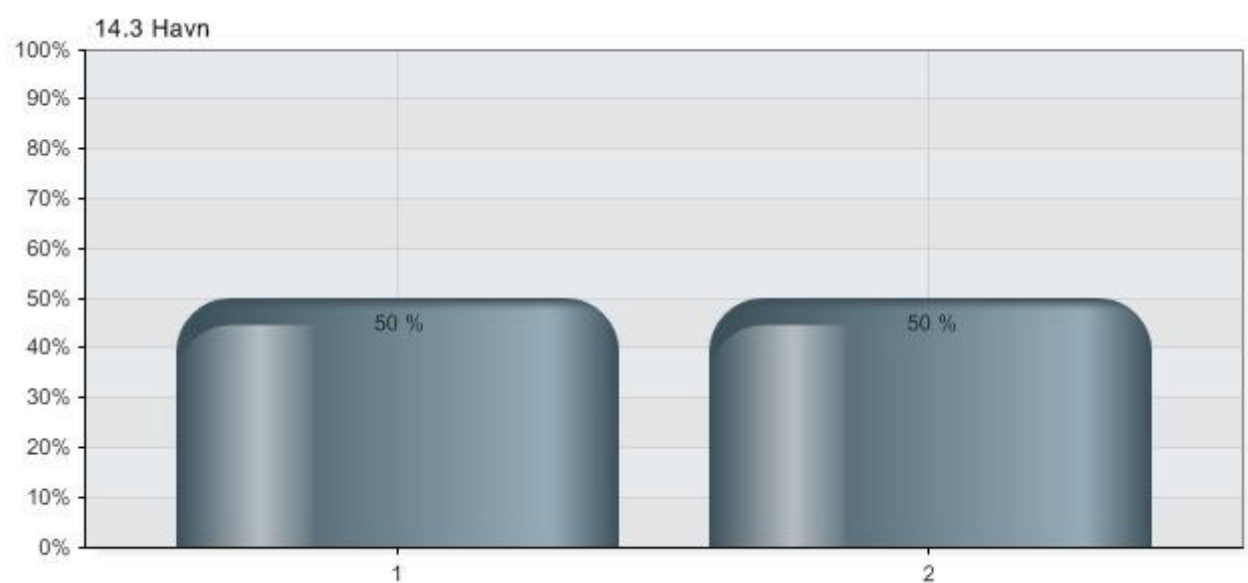
På spørsmål om kommuner hadde flyplass i nærheten svarte 38,5 % at de hadde dette mens 61,5 % svarte nei. I alt var det 39 respondenter som svarte. 6 respondenter fra fraflyttingskommuner mente at de hadde flyplassen i nærheten men 8 fra reiselivskommuner svarte det same.

14.2 Infrastruktur i kommunen: Har kommunen følgende infrastruktur nær området? - Jernbanelinje

Figur 14: Jernbanelinje

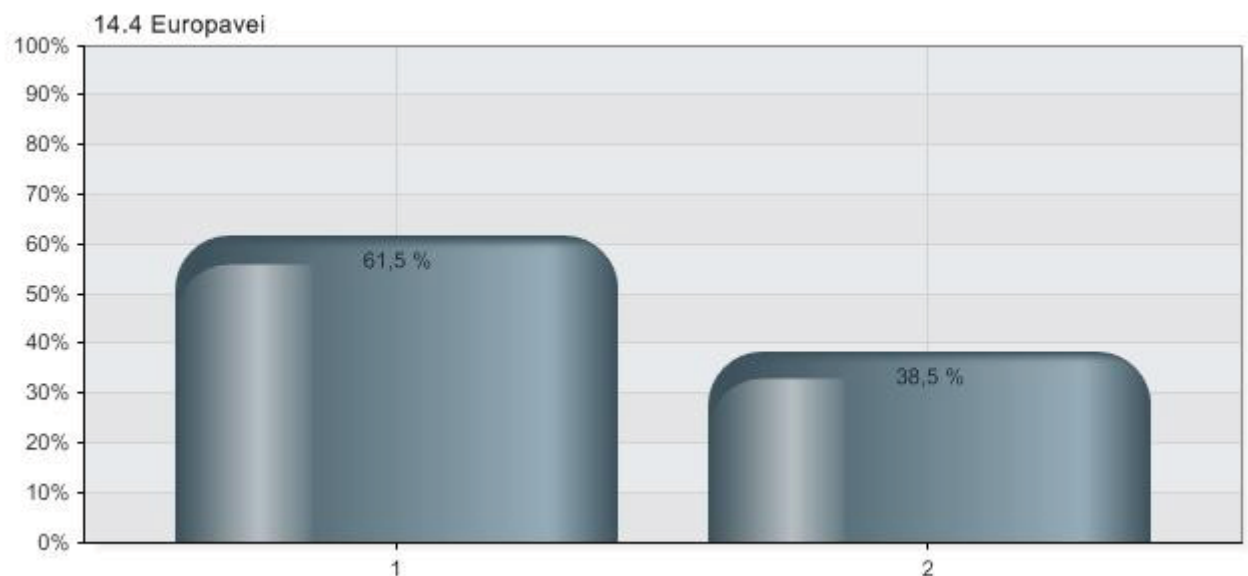
Når det gjelder jernbane svarte 58,3 % at de har dette i nærheten og 41,7 % at de ikke har dette. I alt svarte 36 respondenter på dette spørsmålet. 11 respondenter fra fraflyttingskommuner svarte positivt på dette spørsmål og 10 fra reiselivskommuner.

Figur 15: Havn

På spørsmål om kommunen hadde havn er svarprosent fordelt likt. 50 prosent svarte ja mens like mange svarte nei. I alt var det 38 respondenter. Her er 8 positivt svar fra fraflyttingskommuner mot 10 fra reiselivskommuner.

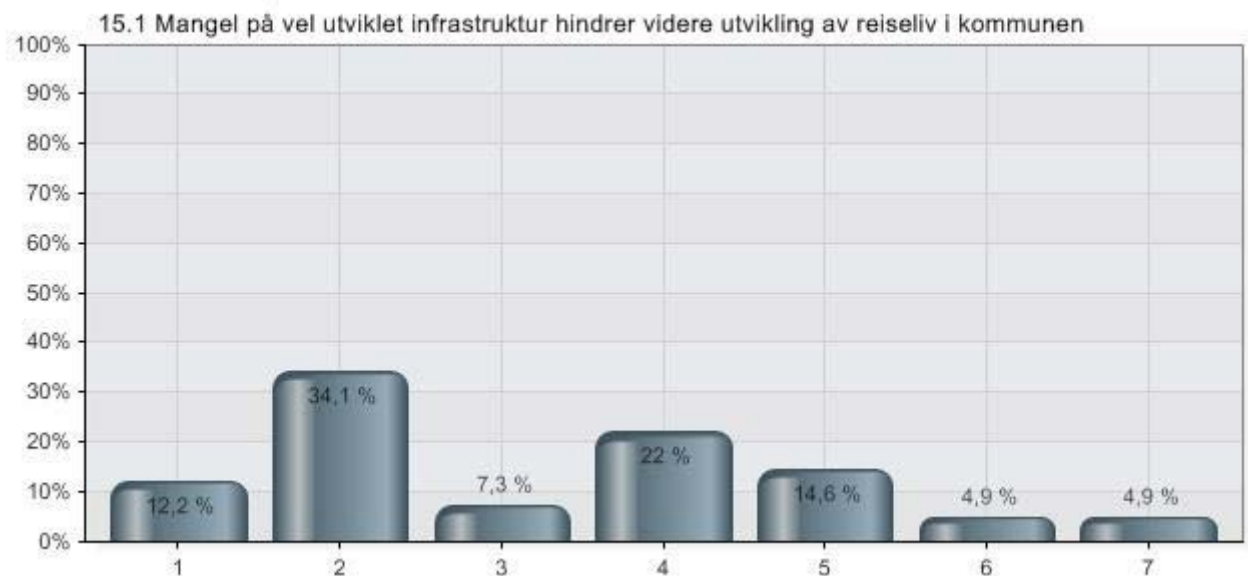
14.4 Infrastruktur i kommunen: Har kommunen følgende infrastruktur nær området? - Europavei

Figur 16: Europavei

På spørsmål om kommunen hadde havn i området svarte 61,5 % at de hadde dette i området mens 38,5 prosent svarte nei. I alt har 38 respondenter svart på dette spørsmålet. 13 respondenter fra fraflyttingskommuner svart positivt og 11 fra reiselivskommuner.

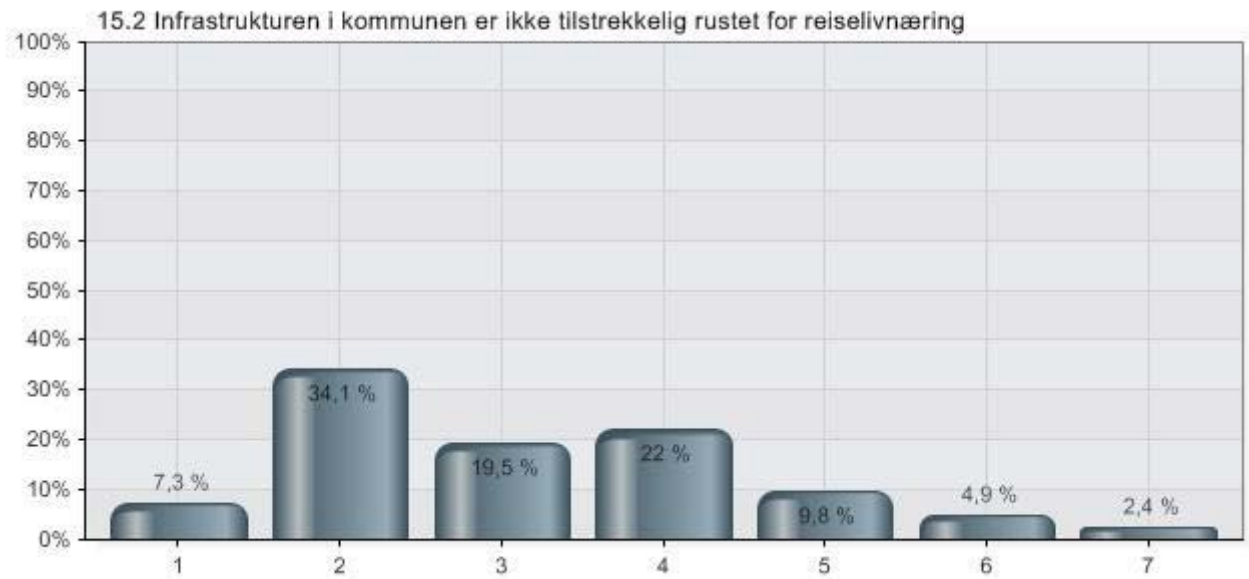
15.1 På en skala fra 1 til 7, i hvilken grad synes du at den naturbaserte reiselivsnæringen blir påvirket av infrastruktur i kommunen? (Kryss av det alternativ du synes passer best). - Mangel på vel utviklet infrastruktur hindrer videre utvikling av reiseliv i kommunen

Alternativer	Prosent	Verdi
1 Svært uenig 1	12,2 %	5
2 2	34,1 %	14
3 3	7,3 %	3
4 4	22,0 %	9
5 5	14,6 %	6
6 6	4,9 %	2
7 Helt enig 7	4,9 %	2
Total		41

Figur 17:Infrastruktur i kommunen

På spørsmål hvor respondenter skulle uttrykke hva de synes om infrastrukturen i kommunen, og om mangel på utviklet infrastruktur i kommunen hindrer utvikling av naturbasert reiseliv i kommunen, ligger de fleste på skala 2, hvor skala 1 var svært uenig i denne påstand mens skala 7 var helt enig. I alt hadde jeg 41 respondenter. Svaralternativer er ganske fordelt på alle skalaene.

Figur 18: Om infrastruktur i kommunen er tilstrekkelig rustet for reiselivsnæring

41 respondenter svarte her, og de fleste lå på skala 2, 3 og 4 med tilsvarende svarprosent 34,1, 19,5 og 22,0. dermed mente de fleste at infrastruktur i kommunen er rustet nok for reiselivsnæring. Her var respondenter fra reiselivskommuner og fraflyttingskommuner enig i at infrastruktur i kommuner var gode nok for reiselivsnæring.

Del 4. Spørsmål angående naturgitte attraksjoner i kommunen

Alternativer	Prosent	Verdi
1 Svært uenig 1	3,3 %	1
2 2	6,7 %	2
3 3	0,0 %	0
4 4	10,0 %	3
5 5	13,3 %	4
6 6	23,3 %	7
7 Svært enig 7	43,3 %	13
Total		30

Figur 19: Naturgitt attraksjoner

De fleste respondenter var enig i at naturgitte attraksjoner bidrar til økte naturbasert reiseliv i området. Mange respondenter krysset av på alternativ 7 som betyr at de er helt enig i påstand om at naturgitt attraksjoner i kommunen bidrar til økt naturbaserte reiseliv. Som vi ser på figuren er svar alternativ 4, 5, 6 og 7 mest valgt av respondentene. I alt var det kun 30 respondenter som svarte på dette spørsmålet.

Del 5. Spørsmål angående fellesgoder i kommunen.

Alternativer	Prosent	Verdi
1 Ja	90,2 %	37
2 Nei	9,8 %	4
Total		41

Figur20: Fellesgoder i kommunen

Alternativer	Prosent	Verdi
1 Svært uenig 1	0,0 %	0
2 2	0,0 %	0
3 3	2,8 %	1
4 4	11,1 %	4

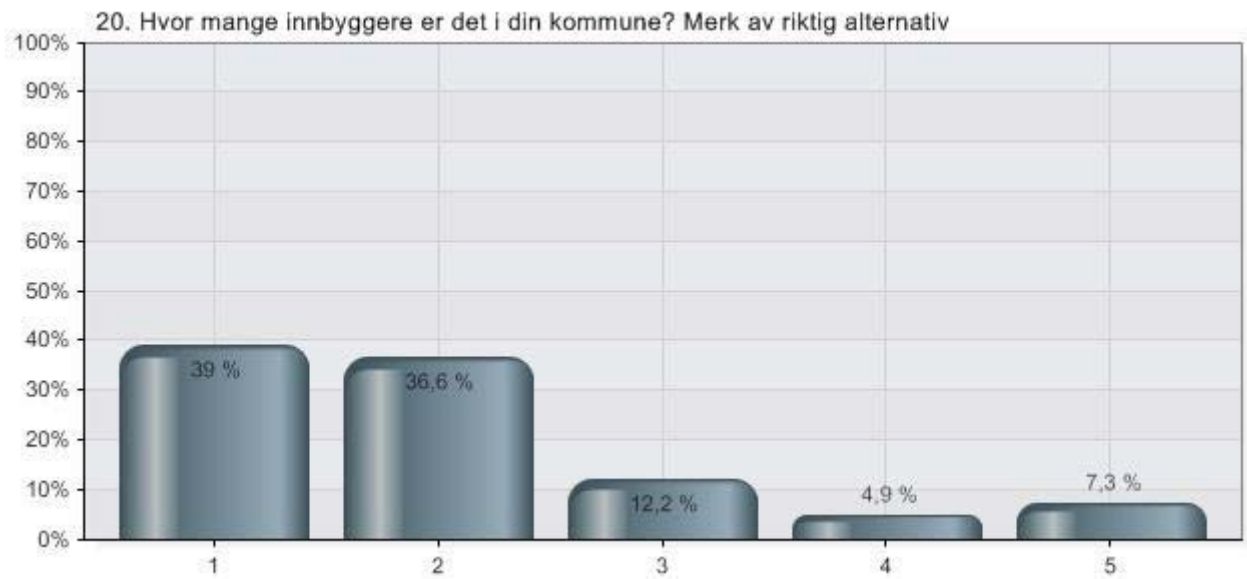
5	5	30,6 %	11
6	6	33,3 %	12
7	Svært enig 7	22,2 %	8
Total			36

Figur 21:Fellesgoder i kommunen bidrar til økt naturbasert reiseliv

Her er svarene likt det forrige spørsmålet, hvor de fleste var enig i påstanden om at naturgitte attraksjoner bidrar til økt naturbaserte reiseliv. Ved spørsmål om kommunen hadde noe som kan kalles fellesgode, svarte nesten alle (90 prosent) at kommunen hadde disse godene. I alt var det 41 respondenter.

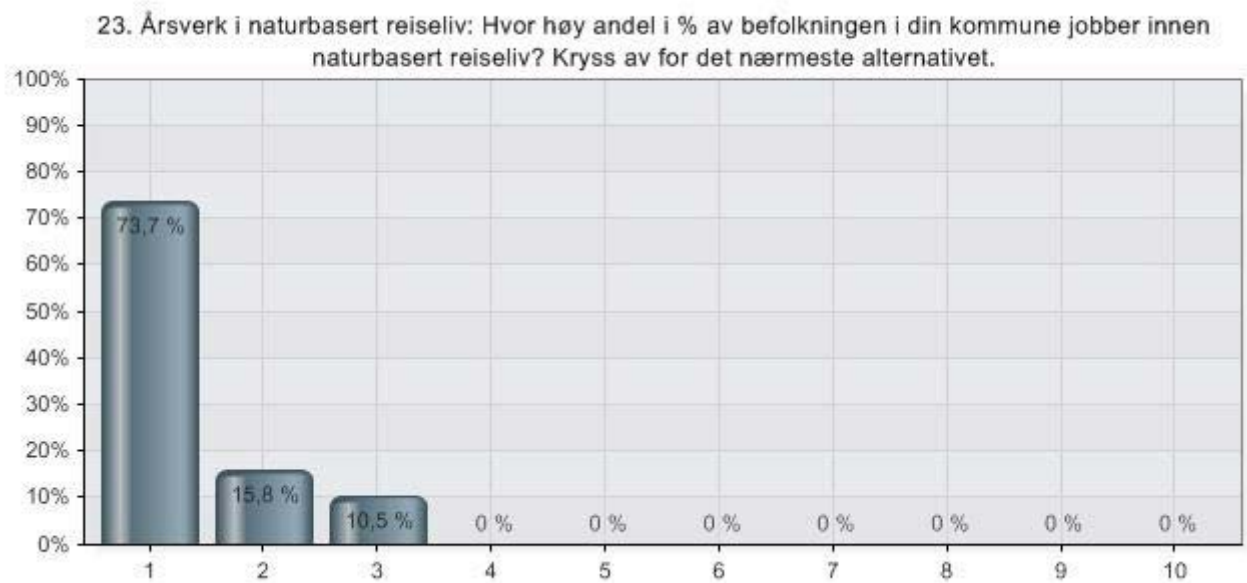
Om hva respondenter syntes om fellesgoder og naturbaserte reiseliv i kommunen mente de fleste at dette bidrar til økt naturbaserte reiseliv i kommunen.

Del 6: Andre spørsmål

Figur 22: Innbyggere tall i kommunen

Det viser seg at de fleste kommunene som deltok i undersøkelsen har mellom 0 og 6000 innbyggere. I alt hadde 41 respondenter svarte på dette spørsmål. Ikke overaskende ser vi ut fra resultater at fraflytting kommuner har få innbyggere enn reiselivskommuner, selv om det fantes noen unntak.

Figur 23: Årsverk i naturbasert reiseliv

Når det gjelder årsverk viser det seg at det er ikke mange som jobber innen naturbasert reiseliv. De fleste svarte at tallet ligger mellom 1 og 10 prosent. Dette henger sammen med det jeg sa tidligere i oppgaven om at disse næringene ofte er familie-eid og at ingen andre enn familiemedlemmer jobber der. De fleste er også preget av sesongtilbudene. Vintertilbud når det gjelder skisport og sommertilbud for de som driver med sommer relaterte aktiviteter.

Forskjeller mellom fraflyttingskommuner og reiselivskommuner er ikke stort her, siden den type næring pleier å ha få ansatt per bedrift.

Del 7. Spørsmål om kompetanse i kommunen når det gjelder naturbasert reiselivsnæring

I denne delen vil jeg gjerne vite noe om dem som fylte ut spørreundersøkelse, og skjema ble sendt de som jobber med næringsutvikling i kommunen.

Når det gjelder de som jobber med næringsutvikling i kommuner (respondenter på skjema), var 78 prosent menn mens 22 prosent er kvinner. Det er klart at menn er i flertall.

I forhold til alder er mine respondenter mellom 30 og 60 år gamle. De fleste har høgskole- eller universitetsutdanning. Når det gjelder type utdanning ser jeg at det er folk med ulik utdanning, fra økonomer og landsbruksutdannede til naturforvaltere og biologer. Samfunnsfagutdanning var også representert, men et flertall av respondentene var økonomer, fulgt av de som hadde landbruksutdanning. Til slutt spurte jeg om arbeidserfaring, med andre ord hvor lenge de hadde jobbet med næringsutviklingsvirksomhet. Det viser seg at erfaringsnivået varierer mye blant de kommuneansatte (respondentene). Det korteste erfaringsgrunnlaget var på et år mens den høyeste lå på 27 år. De andre ligger spredt imellom 1 og 27.

7. Drøfting

I denne delen prøver jeg å diskutere problemstillingen i forhold til det jeg fant ut i undersøkelsen. Disse problemstillingene som jeg vil gjerne gå gjennom ble nevnt i begynnelsen av oppgaven som hypoteser:

1. Om kommuner med god økonomi hjelper gründere mer enn kommuner med dårlig økonomi.
2. Om bedrifter med høy kapital (EK) velger å lokalisere seg i vekstkommuner snarere enn i fraflyttingskommuner.
3. Om kommuner med en dynamisk reiselivsnæring har en bedre utbygd infrastruktur enn kommuner uten slik næringsutvikling
4. Om kommuner med spesielle naturgitte attraksjoner har lettere for å tiltrekke seg reiselivsbedrifter enn kommuner uten slike attraksjoner.
5. Til slutt om kommuner som har gode etablerte felles goder har større tetthet av reiselivsbedrifter enn kommuner med færre slike goder.

7.1.kommuner med gode økonomi hjelper gründere mer enn kommuner med dårlig økonomi.

Målet med denne hypotesen var å undersøke sammenhengen mellom kommunal økonomi og finansiering av nye virksomheter innen utmarksbasert reiseliv. Ved å undersøke spørreskjema og se på spørsmål rettet mot budsjettet i kommunen som brukes på naturbasert reiseliv er det vanskelig å konkludere at kommuner med god økonomi hjelper grunder bedre enn kommuner uten, siden disse resultater viser en jevn fordeling mellom det jeg har kalt for reiselivskommuner og fraflyttingskommuner. Budsjettet som brukes på disse næringene varierer fra kommune til kommune, men jeg klarte ikke å finne forskjell mellom de to delene jeg snakket om i starten, nemlig fraflytting og reiselivs kommuner.

I den delen prøvd jeg å finne ut hvordan kommuner deltar ved å tilby en del av oppstarts kapital. Det viser seg at det er ikke stor forskjell blant kommuner når det gjelder dette heller. Variasjon finnes men ut fra resultatene klarte jeg ikke å si noe om reiselivskommuner er bedre eller dårligere enn fraflyttingskommuner på dette området.

7.2.bedrifter med høy kapital (EK) velger å lokalisere seg i vekstkommuner snarere enn i fraflyttingskommuner.

Valg mellom å lokalisere seg i vekstkommuner (reiselivskommuner) og

fraflyttingskommuner avhenger av flere årsaker som blant annet transportkostnader, innsatsfaktorer, prisnivå og mer.

Ved å se på den undersøkelsen som jeg utførte finner jeg ut at de fleste bedrifter befinner seg i reiselivskommuner, selv om det er noen unntak hvor man finner noen kommuner med mange bedrifter selv om de er fraflyttingskommuner. Her er et klart skille mellom reiselivskommuner og fraflyttingskommuner. Antall tilsatte i bedrifter i disse kommunene henger sammen med antall bedrifter i området. Det er klart at jo flere bedrifter jo flere folk er tilsatt i naturbaserte reiseliv.

Reiselivskommuner inneholder mange kommuner som utgjør det man kaller for kjente destinasjoner (Jakobsen og Espelien, 2010) og noen av disse er bykommuner hvor de fleste bor. Dette støtter hypotesen som sier at bedrifter velger å lokalisere seg enten i mellomliggende områder eller i områder nærmere markedet (McCann, 2001). Disse bykommunene har flere innbyggere enn andre kommuner, noe som kan defineres som markedet, og dermed velger bedrifter å lokalisere seg nærmere markedet. Med andre ord betyr dette at bedrifter velger å være nærmere byene, hvor vi finner både marked og innsatsfaktorer som arbeidskraft.

7.3. kommuner med dynamisk reiselivsnæring har en bedre utbygd infrastruktur enn kommuner uten slik næringsutvikling

Undersøkelsen viser et blandet resultat når det gjelder infrastruktur. Jeg spurte om kommunen hadde flyplass, havn, jernbanelinje og europavei i selve kommunen eller i nærområdet. Ved å gå gjennom resultater ser man ikke en klart skille mellom reiselivskommuner og fraflyttingskommuner. Det var flere flyplasser i reiselivskommuner enn i fraflyttingskommuner, og dette kan forklares med at i reiselivskommuner finnes det mange store byer og de fleste har flyplasser i nærheten. Det samme gjelder for jernbanelinjer hvor flere respondenter fra reiselivskommuner bemerket at de hadde disse, men det var ikke veldig mye høyere enn fraflyttingskommuner.

Når det gjelder havn og europavei fikk jeg samme resultater for begge. Her kan jeg ikke si at å ha havn eller europavei i nærheten har noe å si for utmarksbasert reiseliv.

Disse resultater avhenger selvfølgelig av respondent tall, og hvem som deltok i undersøkelsen.

7.4.kommuner med spesielle naturgitte attraksjoner har lettere for å tiltrekke seg reiselivsbedrifter enn kommuner uten slike attraksjoner.

Ut ifra respondentenes svar på spørreskjemaet ser jeg ingen stor forskjell på det jeg kaller for reiselivsbedrifter og fraflyttingskommuner. Mange av kommunene som svarte på undersøkelsen hadde noe de antar å være en spesiell naturgitt attraksjon. Her kan man diskutere hva som antas å være en spesiell naturgittattraksjon, og det var opp til hver enkelt respondent å bedømme dette.

7.4. Om kommuner som har gode etablerte felles goder har større tetthet av reiselivsbedrifter enn kommuner med færre slike goder.

Kommuner som har gode etablerte felles goder viser seg å ha en del flere reiselivsbedrifter enn fraflyttingskommunene. I følge undersøkelsen har mange reiselivskommuner flere etablerte fellesgoder enn fraflyttingskommunene. Her blir spørsmål det samme som i forrige punkt, hva respondenter antall som felles goder, selv om jeg prøvde å definere disse felles goder i selv spørreskjema. Der jeg spesifisert at det er for eksempel parker, kulturminner og andre ting som respondenter syntes at det faller i kategorien utmark.

8. Konklusjon

For å kunne svare på de problemstillingene som jeg silt i begynnelsen av oppgaven benyttet jeg data som ble samlet inn ved et spørreskjema. Mål var å analysere disse med statistikk beregning, men dette ble umulig på grunn av mangel på en del data. I stedet prøvde jeg å tolke disse data direkte på den beste evne og knytter disse til teoriene som jeg gikk gjennom i begynnelsen av oppgaven.

Undersøkelsen antyder en del trekk når det gjelder utvikling av naturbaserte reiseliv, men jeg klarte ikke å få et helhetlig bilde av hvordan forholdene mellom reiselivskommuner kontra fraflyttingskommuner ser ut. Som en av respondentene påpekte avhenger utvikling av reiselivsnæring av den politiske vilje i hver enkelt kommune. Dermed konkluderer jeg med at de fleste kommuner klarer å fremskaffe finansiering og økonomisk støtte fra statlige kanaler eller privat investorer hvis de har et godt produkt å presentere, og at ulike ting som infrastruktur i tillegg er viktig for å utvikle et reelt naturbasert reiseliv. Attraksjoner som fellesgoder og naturgitte attraksjoner ser jeg på som en bonus som gjør det lettere for de kommunene som har dette, med henhold til å utvikle reiselivsnæring rundt selv attraksjonene. Dette vil imidlertid ikke nødvendigvis si at de som ikke har disse attraksjonene ikke vil klare å hevde seg.

8.1. Reliabilitet og validitet

Data reliabilitet står for datas pålitelighet. Hvilke data som brukes, den måten de samles på og hvordan de bearbeides (Singh, 2007). I denne oppgaven ble data samlet ved hjelp av spørreskjema. Dårlig utfylt skjema er et vanlig problem og i denne oppgaven var ikke dette temaet et unntak. Det er en del spørsmål som ikke ble besvart fordi respondentene ikke hadde nok informasjon om temaene det ble spurt om. Imidlertid anser jeg mesteparten av data som ble samlet inn som pålitelig og nyttig for undersøkelsen.

Datavaliditet er hvorvidt metoden undersøker det vi har til hensikt å undersøke. Dataens relevans for problemstillingen. Data validitet mangler hvis det ikke måler det som det er meningen at det skal måle (Singh, 2007). Jeg ser ingen grunn til å tvile på validiteten i denne oppgaven. Hensikten med å samle inn data i denne undersøkelsen var å måle rollen kommunen spiller i å utvikle naturbasert reiselivsnæring. Det eneste

jeg finner problematisk er de tilfellene hvor respondenter ikke fant riktig data og dette kan ha forårsaket at man gjettet frem til svar under spørreskjema utfylling.

8.0. Behov for videre forskning

Det er behov for videre forskning rettet mot naturbasert reiseliv, fordi det viser seg at den type næring ikke er bedre definert på egen hånd. Det er mange respondenter som mente at det var vanskelig å svare på spørreskjema siden den type næring ikke blir definert alene uten andre type næringer.

Her er det rom for mer undersøkelse siden det viser seg at naturbaserte reiseliv er en næring i utvikling, her mener jeg at den vokser den siste tiden. Den type næring har et stort potensial til å ta en stor del av marked (turismemarkedet) i fremtiden. Flere respondenter uttrykket at de hadde samlet informasjon om næringsutvikling generelt men ikke naturbaserte reiselivsnæring som eget området og at informasjon ikke var lett å få tak i. I fremtiden når denne type næring blir synlig kan det hende at informasjon blir lettere tilgjengelig.

Dette med informasjon er en del av forklaring på den svake svarprosenten (spørreskjema undesøkelse). Dette kan også bli bedre i fremtiden, med tanke på at lett tilgjengelig informasjon gjør det attraktivt å delta i undersøkelser, og at man dermed får økte svarprosjenter og bedre resultater.

9. Litteratur

- Borch, O.J. og A. Førde (red.) 2010. Innovative bygdemiljø, ildsjeler og nyskappingsarbeid. Fagbokforlaget Vigmostad og Bjørke AS
- Daugstad, K. og B. Vennesland 2008. Er verdiskaping en snubletråd? *Nationen*. Publisert onsdag 30.01.2008
- Hagen, S.E. 2007. Kulturminner og verdiskaping ØF-rapport nr.08/2007. Østlandsforskning, Lillehammer
- Jakobsen, E.W. og A. Espelien 2010. *Et kunnskapsbasert reiseliv – veivalg for næringen*. Menon publikasjon nr.11. Menon Business Economics, Oslo. 90s.
- Johannessen, A., P.A. Tufte og L. Kristoffersen 2006, *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode*, 3. utgave. Abstrakt forlag AS.
- Kamfjord, G. 2001, *Reiselivsproduktet*. Reiselivskompetanse AS, Oslo.
- Kaufmann, G. 2006. *Kva er kreativitet?* Universitetsforlaget, Oslo.
- Kultar Singh.2007. *Quantitative sosial research methods*.SAGE publications India pvt Ltd
- Mehmetoglu, M. 2007. *Naturbasert turisme*, Fagbokforlaget Vigmostad og Bjørke AS.
- Michael S, Lewis-Beck.1995. *Data analysis: an introduction*. Thousand Oaks, California, SAGE publication USA.
- Philip McCann.2001.*Urban and Regional Economics*.Oxford University press Inc. New York.
- www.questback.no, 2011
- www.ssb.no, 2010. lest 25.10.2010
- www.regjeringen.no. Nærings- og handelsdepartementet.2007, artikkel. *Verdifulle opplevelser*. Nasjonal strategi for reiselivsnæringen.
- www.bedin.no. Bedriftsinformasjon, Næring og handelsdepartementet. *Finansieringsguide for grundere*.
- Risstad, L. 2007. *Kompetanse i kommunal miljøforvaltning- betydning for saksbehandling og konflikter*. Masteroppgave, INA, UMB, Ås.
- Rosen, H.S, 2002. Public finance, Sixth edition. Pp 55-75 (Chapter 4).
- Norges skogeierforbund 2007. *Handlingsplan for bærekraftig bruk, forvatning og skjøtsel av vernområder*.

Tangeland, T. og Ø. Aas, 2010. *Household composition and the importance of experience attributes of nature based tourism management*.
Doi:10.1016/j.tourman.2010.07.005

-St.meld.nr25(2008-2009). Lokal vekstkraft og framtidsru. Om distrikts og regionalpolitikken.

10. Vedlegg

Kommunenes rolle i utvikling av naturbasert reiseliv

Til deg som sitter med ansvaret for kommunens næringsutvikling(naturbasert reiseliv)

Med naturbasert reiseliv mener jeg ” turisme opplevelser/aktiviteter som er direkte avhengig av naturen”.

Takk for at du tar tid til å svare på dette spørreskjemaet. Ditt bidrag vil være avgjørende betydning for studien.

En del spørsmål er formulert som utsagn, og det benyttes en svarskala fra 1 til 7. du svarer ved å markere en av tallene. Tallet du velger skal for eksempel gjenspeile i hvilken grad du mener utsagnet er beskrivende for den faktiske situasjonen.

Når det gjelder spørsmål hvor jeg ber om tallstørrelser og prosent andel, er det tilstrekkelig med omtrentlige verdier.

Skjemaet består av ulike deler, det er viktig at du svarer på alle delene. Ta gjerne pause underveis. Questback vil huske de svarene som du allerede har besvart. Etter eventuelle pauser går du bare inn på mailen på nytt. Du vil da få spørsmål om du ønsker å fortsette der du avbrøt sist eller om du vil starte på nytt.

Alle svar vil bli behandlet **strengt konfidensielt**. Det er kun totalresultatene fra de som deltar i undersøkelsen som vil bli offentliggjort.

Får dere som ønsker å få tilsendt et sammendrag av resultatene fra undersøkelsen kan få det når undersøkelsen er ferdig!

Dersom det skulle være noen spørsmål, ta gjerne kontakt:

René Munyampundu
rene.munyampundu@student.umb.no
Mob:41695473

Ønsker du å få tilsendt et sammendrag av resultatene? Merk av det her:

☐ ja, jeg ønsker å få tilsendt et sammendrag av resultatene.

SPØRRESKJEMA

Del 1. Spørsmål angående kapital, grunderkapital, egenkapital eller annen kapital.

1) Hvor høy % andel av næringsutvikling budsjettet i kommunen brukes på naturbasert reiselivsnæring? Merk av det alternativet som passer best.

	0	10	20	30	40	50	60	70	80	90	100
%	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

2) I tilfellet kommunen bruker kategorien naturbasert reiselivsnæring, hvor høy % andel av oppstart kapital kommer fra?

%	0	10	20	30	40	50	60	70	80	90	100
Grunder kapital	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Egen kapital	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
kommunen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Annen Kapital	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

3) Indiker i hvilken grad du er enig i følgende utsagn:

	Helt uenig 1	2	3	4	5	6	Helt enig 7
Mangel på finansielle ressurser Hindrer oss i å utføre de aktivitetene vi ønsker innen næringsutviklingen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mangel på finansielle ressurser innen næringsutvikling hindrer oss i å støtte (fremme) mer naturbasert reiseliv i kommunen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

4) På en skala fra 1 til 7, hvor høyt tror du kommunen din fokuserer på (eller fremmer) utvikling av naturbasert reiseliv?

Svært dårlig 1	2	3	4	5	6	svært god 7
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

5) Har kommunen din følgende:

	Ja	Nei
Lokale næringssselskap?	☐	☐
Forskningsparker?	☐	☐
Annet du mener faller i denne kategorien?	☐	☐

Del 2. Spørsmål angående lokalisering av bedrifter.

6) Hvor mange naturbaserte reiselivsbedrifter finnes det i din kommune?

Antall.....

7) Hvor mange ansatte har de gjennomsnittlig per bedrift (naturbasert reiseliv)?

Antall.....

8) Hva er den høyeste antall tilsatt i en enkelt bedrift (naturbasert reiseliv)?

Antall.....

9) Hva er det laveste antall tilsatt i en enkelt bedrift (naturbasert reiseliv)?

Antall

10) Hva er den høyeste omsetning i kr per år for den største naturbaserte reiselivs bedriften i kommunen (kryss av nærmeste alternativ)?

1)0 - 100 000 ☐

2)100 001 - 500 000 ☐

3)500 001 - 1 000 000 ☐

4)1 000 001 - 5 000 000 ☐

5)5 000 000 - 10 000 000 ☐

6)Mer enn 10 000 000 ☐

11) Hvor mange % av de naturbaserte reiselivsbedriftene i din kommune faller i følgende kategorier (omsetning per år)?

% 1-10 11-20 21-30 31-40 41-50 51-60 61-70 71-80 81-90 91-100

1)0 -100.000 ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐

2)100 001-500 000 ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐

3)500 001-1 000 000 ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐

4)1 000 001-5 000 000 ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐

5)5 000 001-10 000 000 ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐

6)Mer enn 10 000 000 ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐

Del 3. Spørsmål angående beliggenhet av kommunen (område) og dens infrastruktur.

12) Hvilken geografisk plassering har din kommune? Merk av riktig alternativ.

- ☐ Nord-Norge: Finnmark, Troms og Nordland
- ☐ Midt-Norge: Nord-Trøndelag og Sør-Trøndelag
- ☐ Vestlandet: Rogaland, Hordaland, Sogn og Fjordane og Møre og Romsdal
- ☐ Sørlandet: Telemark, Aust-Agder og Vest-Agder
- ☐ Indre Østlandet: Hedmark og Oppland
- ☐ Oslofjord-området: Østfold, Akershus, Buskerud og Vestfold

13)Infrastruktur i kommunen: Har kommunen følgende infrastruktur nær området?

	Ja	nei
Flyplass	☐	☐
Jernbanelinje	☐	☐
Havn	☐	☐
Europavei	☐	☐

14) På en skala fra 1 til 7, i hvilken grad synes du at den naturbaserte reiselivsnæringen blir påvirket av infrastruktur i kommunen? (Kryss av det alternativ du synes passer best).

	Svært Uenig 1	2	3	4	5	6	Helt Enig 7
Mangel på velutviklet infrastruktur hindrer videre utvikling av reiseliv i kommunen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Infrastrukturen i kommunen er ikke tilstrekkelig rustet for reiselivsnæring	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Del 4. Spørsmål angående naturgitte attraksjoner i kommunen

15) Har kommunen noe som antas å være en naturgitt attraksjon som utvilsomt er kjent i hele Norge (Fjorder, elver, skoger, fjell osv.)

Ja Nei
☐ ☐

16) Hvis svar er ja på forrige spørsmål. En skala fra 1 til 7, rangere påstander nedover (hvor 1 er svært uenig og 7 svært enig).

	Svært Uenig							svært Enig
	1	2	3	4	5	6	7	
Naturgitte attraksjoner i kommunen								
bidrar til økt naturbasert reiseliv i kommunen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Uten naturgitte attraksjoner kunne ikke naturbaserte reiselivsnæringer være til stede i kommunen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	

Del 5. Spørsmål angående fellesgoder i kommunen.

17) Har kommunen noe som antas å være en fellesgode eller annet som kan være grunnlag for naturbasert turisme i området(Park, kulturminne osv.)?

Ja Nei
☐ ☐

18) Hvis svar er ja på forrige spørsmål. På en skala fra 1 til 7, ranger påstander nedover (hvor 1 er svært uenig og 7 svært enig).

	Svært Uenig							svært Enig
	1	2	3	4	5	6	7	
Fellesgoder i kommunen								
bidrar til økt naturbasert reiseliv i kommunen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Uten felles goder kunne ikke naturbasert reiselivsnæring være til stede i kommunen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	

Del 6: Andre spørsmål

19) Hvor mange innbyggere er det i din kommune? Merk av riktig alternativ

- ☐ Mindre enn 3000
- ☐ 3001-6000
- ☐ 6001-12000
- ☐ 12001-24000
- ☐ Over 24000

20) Antall turister i kommunen: Hvor mange turister har besøkt din kommune de siste 3 årene?(antall turister i det meste besøkte år av de tre).Kryss av får det riktige svaret.

- ☐ Fra 1 til 1000
- ☐ Fra 1001 til 2000
- ☐ Fra 2001 til 5000
- ☐ Fra 5001 til 10000
- ☐ Fra 10001 til 20000
- ☐ Fra 20001 og over

21) Lengde på opphold: Hvor lenge oppholdte turistene seg gjennomsnitt i din kommune ? Kryss av for det nærmeste alternativet.

- ☐ 1 til 3 dager
- ☐ 3 dager til 1 uke
- ☐ over 1 uke til 2 uker
- ☐ over 2 uker til 1 måned
- ☐ over 1 måned

22) Årsverk i naturbasert reiseliv: Hvor høy andel i % av befolkningen i din kommune jobber innen naturbasert reiseliv? Kryss av for det nærmeste alternativet.

% 1-10 11-20 21-30 31-40 41-50 51-60 61-70 71-80 81-90 91-100

☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐

23) Hvor mye penger legger turister i gjennomsnitt igjen (per person) når de

besøker naturbaserte reiselivsbedrifter i din kommune? Kryss av for det nærmeste alternativet.

- ☐ 0 kr til 1000kr
- ☐ 1001kr til 5000 kr
- ☐ 5001kr til 10000 kr
- ☐ 10001 kr til 20000 kr
- ☐ 20002 kr og over

Del 7. Spørsmål om kompetanse i kommunen når det gjelder naturbasert reiselivsnæring.

Jeg vil gjerne vite litt om dem som jobber med næringsutvikling i kommunen.

24) Er du mann eller kvinne?

- ☐ Mann
- ☐ Kvinne

25) Hvor gammel er du?.....

26) Utdanning: Hva er ditt høyeste utdanningsnivå?

- ☐ videregående eller tilsvarende.
- ☐ cand. Mag/ Bachelor.
- ☐ Hovedfagnivå/ masternivå eller høyere.

27) Utdanning: Hvilken type utdanning har du? Merk av riktig alternativ

- ☐ Økonom
- ☐ Naturforvalter
- ☐ Landsbruksutdanning
- ☐ Biolog
- ☐ Ingeniør, tekniske fag
- ☐ Planlegger
- ☐ Samfunnsfag
- ☐ Annet, spesifiser her.....

28) Kompetanse: Dersom du ser på din totale arbeidserfaring, hvor mange av disse årene har du jobbet med næringsutviklingsspørsmål?

Antall år i arbeid med næringsutviklingsspørsmål.....

29) Til slutt: har du noen kommentarer til spørsmålene jeg har berørt, spørreskjemaet i seg selv eller er det andre forhold som du ønsker å nevne?

.....

.....

.....

.....